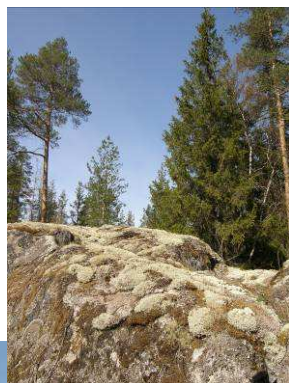

ALAVIESKAN KUNTA

Kehityskuva

Selostus
29.9.2008

Raportissa käytetyt kuvat ja taulukot ovat AIRIX Ympäristö Oy:n, ellei kuvatekstissä ole toisin mainittu.

SISÄLLYS:

TIIVISTELMÄ.....	4
1. JOHDANTO	5
2. LÄHTÖKOHDAT	5
2.1 Historia.....	6
2.2 Maakuntakaava	7
2.3 Osayleiskaavat	9
3. PROSESSI JA SIDOSRYHMÄT	9
4. NYKYTILANNE	10
4.1 Väestö ja asuminen	10
4.2 Liikenne.....	12
4.3 Maankäyttö ja maisema.....	12
4.4 Elinkeinot.....	13
4.5 Palvelut	14
4.6 Virkistys.....	15
4.7 Kunta- ja aluetalous.....	16
5. MAANKÄYTÖN STRATEGISET TAVOITTEET JA VISIO	17
5.1 Ohjausryhmän asettamat tavoitteet	17
5.2 Visio	19
5.3 Sidosryhmien haastattelut	19
6. RAKENNEMALLIT JA NIIDEN VERTAILU.....	21
7. ALAVIESKAN MAANKÄYTÖN KEHITYSKUVA	23
7.1 Kehityskuvan sisällön ja keskeisten toimintojen kuvaus.....	24
7.2 Vaikutusten arviointi	28
7.3 Kehityskuvan toteutus	29
7.3.1 Asuminen ja elinkeinot	29
7.3.1.1 Osayleiskaavaohjelma	31
7.3.1.2 Muu maankäytön ohjaus	32
7.3.2 Liikenne	32
7.3.3 Virkistysmahdollisuudet.....	33
7.3.4 Alavieskan reitistöjen yleissuunnitelma	34
7.4 Riskit	34
7.5 Kehityskuvan seuranta	35
LIITTEET	36

TIIVISTELMÄ

Alavieskan maankäytön kehityskuvassa tavoitevuodeksi on asetettu vuosi 2025. Kehityskuvatyössä hahmotetaan mm. lähtötietojen analyysin ja rakennemallityöskentelyn kautta tulevan kehityksen tavoitteet, kunnan maankäytön visio, ja pohditaan millä keinoin tavoitteisiin päästään. Vastuutahot toimenpiteiden toteuttamiseksi nimetään kappaleessa 7.3.

Asukasmäärätavoitetta pohdittiin työn kuluessa moneen otteeseen. Maltillisesta nykytilan ylläpitävästä linjasta siirryttiin työn loppuvaiheessa realistisen optimistiseen linjaan, jossa tavoitteeksi asetettiin 3 000 asukasta vuoteen 2025 mennessä. Tämä tarkoittaa nykyiseen asukasmäärään n. 150 asukkaan lisäystä. Uusien asukkaiden houkuttelua sekä Alavieskasta lähtöisin olevien paluuta varten painotus on vetovoimaisten asuinalueiden tarjoamisessa, elinkeinoelämän tukemisessa sekä asuinympäristön viihtyisyyden ja asukkaiden virkistysmahdollisuuksien parantamisessa. Tämä asettaa paineita oikein ajoitetun ja onnistuneen maapolitiikan, maanhankinnan ja maankäytön suunnittelun suuntaan.

Asumisen ja elinkeinojen kehittämisen pääpainopiste on Kirkonkylä-Kähtävä –akselilla. Kirkonkylään ja sen läheisyyteen kaavoitetaan uusia, houkuttelevia asuinalueita. Jokivarren vetovoimaa hyödynnetään mm. Suutarinmäellä tarjottaessa houkuttelevia rannan tuntuman sijoittuvia asuinpaikkoja. Kähtävän kehittämiseksi perustetaan erityinen kehittämishanke. Muut kyläalueet säilytetään maatalouden ja maaseutumaisen asumisen alueina. Asumisen ja elinkeinojen kehittämiseksi tässä työssä täydennettiin alkuvuodesta 2008 laadittua, kunnanhallituksen hyväksymää osayleiskaavaohjelmaa.

Kuntamarkkinointi nousi moneen otteeseen esille mahdollisuutena luoda myönteisiä mielikuvia kunnasta. Sähköinen media, esimerkiksi visuaalisesti laadukkaat ja informatiiviset kunnan internet-sivut nähdäänkin tärkeänä kehittämiskohteena.

Liikenneasioista keskeiseksi kehittämisen kohteeksi otettiin kevyenliikenteen reittien lisääminen kirkonkylän läheisyyteen. Sidosryhmien haastatteluissa tuotiin esille välttämätön tarve saada koulun lakkauttamisen jälkeen kevyen liikenteen väylä Kähtävän ja kirkonkylän välille.

Kehityskuvan laatimisen vahvistamasta positiivisesta kehittämisen ilmapiiristä huolimatta on realistista pohtia ja tiedostaa myös kehityskuvan toteutumismahdollisuuksia vaarantavat riskit. Taloudellisten voimavarojen puute on pääasiallinen riski kehityskuvan toteutumiselle. Maankäytön kehityskuvan ”keinot” -osio osoittaa, että päävastuu toteutuksessa on usein teknisellä toimella. Mikäli budjetoinnissa ei osoiteta riittäviä määrärahoja eikä riittävää henkilöresurssia, on kehityskuvan toteutuminen epävarmaa.

Alavieskan kehityskuvan toteutumisen seurannaksi on ajateltu esim. osayleiskaavatöiden yhteydessä tapahtuvaa säännöllistä seurantaa. Seurantaa tehdään kahden vuoden välein eli kahdesti valtuustokaudessa. Seurannassa käytetään samoja mittareita kuin kehityskuvatyön lähtökohdissa -mittarien osalta verrataan tavoitetta ja toteutunutta tilannetta.

Kehityskuva hyväksyttiin kunnanhallituksessa ja kunnanvaltuustossa syyskuussa 2008.

1. JOHDANTO

Tässä työssä on ollut tarkoituksena tutkia, suunnitella ja ennakoida Alavieskan kunnan maankäyttöä strategisella kehityskuvatarkastelulla. Työn keskeisenä tavoitteena on ollut muodostaa Alavieskan maankäytön tulevaisuutta ennakoiva kehityskuva, jolla voidaan ohjata kunnan tulevaa kaavoitusta, maanhankintaa, kehityshankkeita, investointeja sekä kuntataloutta. Suunnittelualue käsittää koko Alavieskan kunnan alueen. Kehityskuvatarkastelussa analysoidaan maankäytön tarpeita ja tavoitteita sekä luodaan vaihtoehtoisia kehitysnäkymiä Alavieskan kunnalle. Valitusta vaihtoehdosta työstetään visio, kehityskuva, joka ohjaa mm. kunnan maankäytön suunnittelua. Kehityskuvatarkastelu antaa mm. suuntia osayleiskaavatoille ja muille maankäytön suunnitelmille sekä ei-kaavallisille rakentamisenohjausmuodoille.

Maankäytön kehityskuvalla määritellään Alavieskan kunnan maankäytölle pitkän aikavälin tavoitteet. Kehityskuvatyön tavoitevuodeksi on asetettu 2025.

Ylivieskan suunta on Alavieskalle strategisesti tärkeä. Myös kunnan teollisuuskäyttöön hankkimat maa-alueet mm. Ylivieskantien varrelta, taajaman itäpuolelta, puoltavat kehityskuvallisen tarkastelun tarvetta, koska alueen maankäyttöä ei ole vielä tarkasteltu osayleiskaavatasolla.

Yleensä kehityskuvassa voidaan maankäytön lisäksi huomioida muitakin teemoja, kuten esimerkiksi palveluverkon kehitystä sekä alueiden toiminnallista sisältöä. Alavieskan kehityskuvatyössä päädyttiin reitistön yleissuunnitelman tekoon, sillä koko kuntaa kattavaa kaavallista tarkastelua, jossa reitistöjen jatkuvuudet ja tarpeet tutkittaisiin, ei ole tulevaisuudessa tarkoitus tehdä. Palveluihin työssä ei ole paneuduttu, sillä esim. kouluverkon uudistamisesta on jo tehty kunnassa päätös.

Työn ohjausryhmän ovat muodostaneet keskeiset päättäjät ja viranhaltijat. Kunnanjohtajan Hans Olanderin ja teknisen johtajan Pekka Joki-Erkkilän lisäksi ohjausryhmässä ovat toimineet valtuuston ja hallituksen puheenjohtajat Anna-Leena Brax ja Meeri Rinta-Jouppi sekä hallituksen varapuheenjohtaja Tapio Mattila. Työskentelytapoja ovat ohjausryhmätyöskentelyn lisäksi olleet valtuustoseminaari ja keskeisten toimijoiden haastattelut. Asukaskyselyä ei kehityskuvatarkastelun yhteydessä ole tehty, vaan sen tarve arvioidaan tulevien osayleiskaavahankkeiden kohdalla erikseen.

2. LÄHTÖKOHDAT

Alavieska sijaitsee Pohjois-Pohjanmaalla. Se kuuluu Ylivieskan seutukuntaan yhdessä Merijärven, Kalajoen, Ylivieskan, Sievin ja Oulaisten kanssa. Matkaa Ylivieskaan on 16 km, Kalajoelle 25 km ja Ouluun 139 km.

Kuva 1. Alavieskan sijainti Kalajokivarressa.

2.1 Historia

Kalajokilaakso vapautui Alavieskan kohdalla jääkautta seuranneet maannousun myötä veden valasta n. 2000 eaa. Jääkauden jälkinä kallioisilla alueilla on nähtävissä yhä mm. silokalliota ja siirtolohkareita. Alavieskan seudulta on tehty kampakeraamisen kauden kivikautisia esine- ja asuinpaikkalöytöjä mm. Takkulan ja Naamakankaan alueilta. Asuinpaikkalöydöt ovat kuitenkin epävarmoja. Pronssikauden löytöjä ei ole tehty koko Kalajokilaakson alueelta, mutta tuon aikakauden kiviröykkiöhautoja on löydetty mm. Alavieskan Korkeakankaalta, Rajaniemenkankaalta ja Taluskylältä. Alueen lappalaisasutus, josta mm. paikannimistössä on viitteitä, väistyi yläsatakuntalaisten ja hämäläisten eränkävijöiden tultua keskiajan lopulla ja viimeistään kiinteän uudisasutuksen myötä 1400-luvulla. Osa lappalaisesta väestöstä sulautui tulijoihin.¹

Varsinainen kiinteä asutus levisi Alavieskan seudulle 1400-luvulta alkaen. Nimistötietojen perusteella tulijat olivat Hämeestä, Etelä-Pohjanmaalta ja Satakunnasta. Aluksi (vuodesta 1407) Alavieskan seutu kuului Saloisten, ja vuodesta 1540 Kalajoen, hallintopitäjään. Ensimmäinen kirkko rakennettiin 1600-luvun puolivälissä. Vuonna 1733 perustettiin Alavieskan saarnahuonekunta ja rakennettiin toinen kirkko. Kappelioikeudet se sai 1700-luvun lopulla ja itsenäinen Alavieskan seurakunta perustettiin vuonna 1879. Nykyinen vuonna 1948 rakennettu kirkko on järjestyksessä jo neljäs, mutta kellotapuli on Alavieskan toisen kirkon aikainen ja rakennettu, kun kirkko sai saarnahuonekunnan oikeudet.

Kruunun edistämänä asutus lisääntyi 1600- ja 1700-luvuilla, vaikka mm. katovuosina ja isonvihan seurauksena tiloja autioituikin. Alavieska oli asutettu jokivarren, kirkonkylän ja sivukylien osalta 1850-luvulle tultaessa.

1800-luvulla (vuosien 1833 ja 1848 välillä) kuivatettiin Alavieskan järvi. Kuivatukseen liittyy n. 5 km:n mittainen, osin kallioiseen maastoon tehty, kuivatusoja (Järvioja). Kallioon louhittua Järviojaa kutsutaan myös Kalliokanavaksi. Kanava ei ollut alun perin riittävän syvä taatakseen kuivatetun Alavieskajärven niityillä varmuudella hyvän heinänkasvun. Niin kanavaa syvennettiin 1920-luvun puolivälissä. Lopullisesti järven kuivatustyö saatiin valmiiksi valtion toimesta vasta 1950-luvulla.²

Viime sotien jälkeinen asutustoiminta jäi Alavieskassa vähäiseksi. Uusia asutustiloja perustettiin vain kymmenkunta. Alavieskan kunta kuitenkin kehittyi ja kasvoi. Asukasluku saavutti huippunsa 1950-luvun lopulla, jolloin se oli yli 4100 henkilöä. Sen jälkeen asukasluku laski melko voimakkaasti ja oli alimmillaan vuonna 1978 hieman alle 3000. 1980-luvulta 1990-luvun lopulle asukasmäärä nousi hiljalleen, mutta on sen jälkeen laskenut alle 1970-luvun alimpien asukaslukujen. Väestömäärän vähenemisestä ja yleisestä palvelujen keskittämisen trendistä johtuen sivukylien kouluja lakkautettiin 1960-luvun lopulla ja kylien muita palveluja, kuten postitoimistoja, 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alussa.

Vielä 1970-luvulla Alavieska oli maatalousvaltainen kunta, jonka elinkeinorakennetta hallitsi maatalous lähes 62 %:n osuudella. Maatalouden merkitys väheni voimakkaan rakennemuutoksen ja sittemmin EU-maatalouden vaatimusten myötä nykyiseen 23 %:iin. Teollisuus- ja rakennusala kasvattivat sitä vastoin osuuttaan, mutta eniten 1970- ja 1990-lukujen välillä kasvoi luonnollisesti palvelualojen osuus (24 %:sta 48 %:iin).³

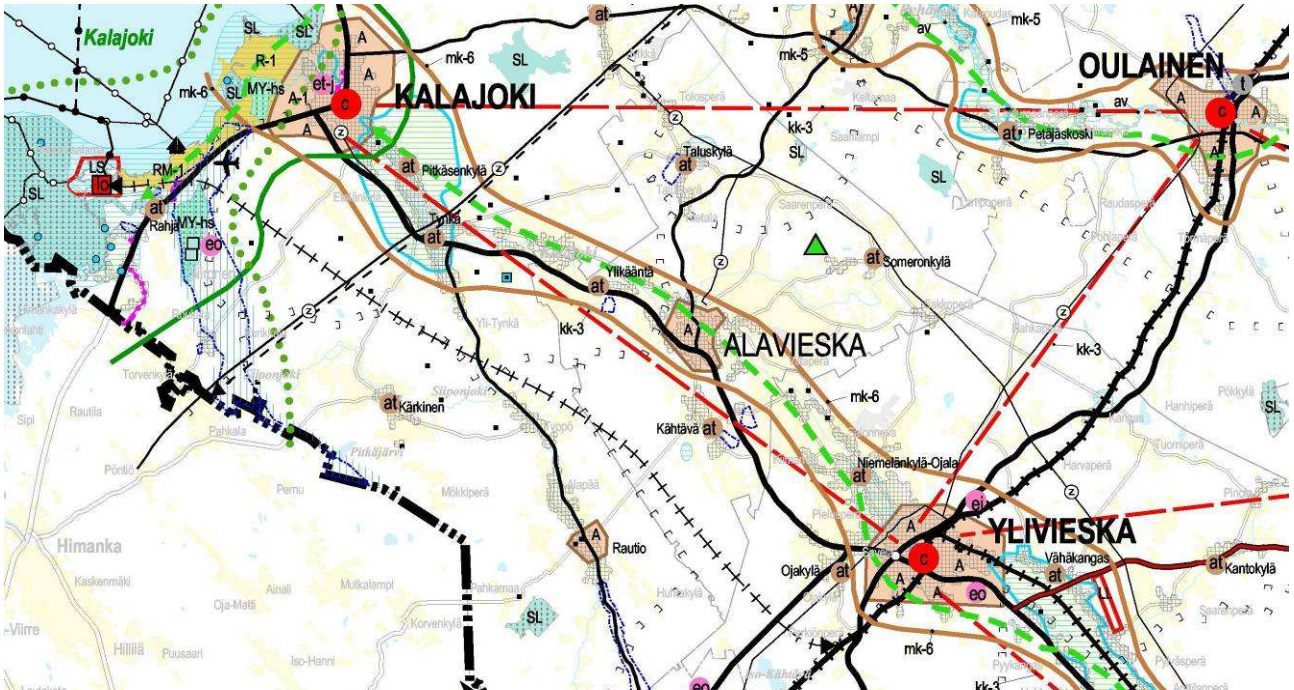
¹ Isomaa, Matti. Alavieska – kotiseutuni. Ylivieska 1995.

² Isomaa, Matti. Alavieska – kotiseutuni. Ylivieska 1995.

³ Isomaan julkaisussa elinkeinot on jaettu neljään sektoriin: maa- ja metsätalouteen, teollisuus- ja rakennustoimintaan, palvelualaan sekä ”muihin” elinkeinoin.

2.2 Maakuntakaava

Alavieskassa on voimassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava, joka ohjaa maankäyttöä alueellisesti, ylikunnallisesta näkökulmasta. Maakuntakaava myös huomioi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja tuo ne yleiskaavoituksen ohjeistukseksi.

Kuva 2. Ote Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavasta.

Alavieska liittyy Oulun Eteläisen alueen kaupunkiverkkoon, joka on maakuntakaavaan merkitty alueen maaseutukaupunkien väliseksi verkostoksi, kk-3. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa palvelujen, elinkeinoelämän, asumisen, liikenteen ja virkistystoimintojen sijoittelussa on pyrittävä tehostamaan olemassa olevien yhdyskuntien alueiden käyttöä.

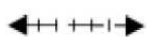
Alavieska kuuluu myös maaseudun kehittämisen kohdealueeseen, Kalajokilaakson alueeseen (mk-6). Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota maatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen toimintaedellytyksiin, luonnon ja ympäristön kestäväan käyttöön, maiseman hoitoon sekä Kalajoen vedenlaadun parantamiseen.

Kalajoelta jokivartta ylöspäin on osoitettu viheryhteystarve. Viheryhteystarvemerkinä kulkee Alavieskan taajaman läpi. Tämä on tavoitteellinen ulkoilun runkoreististö viheralueineen, johon sisältyy sekä olemassa olevia että kehitettäviä ulkoilu-, pyöräily- ja melonta- ym. reittejä. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata virkistysalueiden ja -reittien seudullinen jatkuvuus ja kehittäminen sekä liittyminen virkistyskeskuksiin, suojelualueisiin ja kulttuuriympäristöihin.

Alavieskan Someronkylälle on merkitty seudullisesti merkittävä virkistys- ja matkailukohde, Lumikurun hiihtokeskus.

Rautatieliikenteen yhteystarvemerkinä Ylivieskasta Rahjan satamaan on merkitty kulkeväksi Alavieskan eteläosien kautta.

Taluskylä sekä Kähtävällä sijaitseva Mattilanperä ovat kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti tärkeitä alueita. Alueiden suunnittelussa ja käytössä tulee edistää maisema-, kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen säilymistä.

Alavieskassa on pienialaisia tärkeitä pohjavesialueita Kähtävällä, Taluskyllä ja Yli-Käännässä. Alueella tulee huomioida pilaantumis- ja muuttumisriskit sekä huolehtia pohjavesien suojelun ja maa-ainesten ottotarpeiden yhteensovittamisesta.

Edellä lueteltujen merkintöjen lisäksi Alavieskassa on yksi maakuntakaavaan merkitty pienialainen luonnonsuojelualue (Ryökönkangas). Tiedot löytyvä maakuntakaavan liitteestä 10. Muinaismuistokohteiksi on merkitty Pikkurämeen ja Kytökankaan rökkiöt. Valtakunnallisesti merkittäviä kulttuuriympäristökohteita ei Alavieskassa ole, vaan rakennetun ympäristön ja maisemakokonaisuuksien arvot ovat paikallista ja maakunnallista tasoa. Kohteiden täydellinen listaus löytyy maakuntakaavan liitteestä 1.

Alavieskan kirkonkylä on taajamatoimintojen aluetta. Tämä on asumisen, palvelujen, teollisuus- ja muiden työpaikka-alueiden ym. taajamatoimintojen sijoittumis- ja laajentumisalue.

Kähtävä, Yli-Kääntä, Taluskylä ja Someronkylä ovat maaseutuasutuksen kannalta tärkeitä kyläkeskuksia. Merkinnällä osoitetaan kyliä, joiden toimintapohja on vahva, ja ne ovat aluerakenteen tai ympäristötekijöiden kannalta tärkeitä tai sijaitsevat taajaman läheisyydessä.

Lisäksi maakuntakaavassa annetaan koko maakuntaa koskevia alueidenkäytön periaatteita ja yleismääräyksiä. Näistä Alavieskassa tulee huomioida seuraavat:

MAA- JA METSÄTALOUS

Yleisiä suunnittelumääräyksiä:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden säilyminen tuotantokäytössä. Maaseutua kehitettäessä on pyrittävä sovittamaan yhteen asutuksen tavoitteet ja maatalouden, mukaan lukien karjatalouden, toimintaedellytykset. Maankäyttöä suunniteltaessa on tuettava metsätalousalueiden ja -yksiköiden yhtenäisyyttä ja toimivuutta. Metsätaloutta suunniteltaessa tulee edistää metsien monipuolista hyödyntämistä yhteensovittamalla eri käyttömuotojen ja luonnon monimuotoisuuden tavoitteita.

RANTOJEN KÄYTTÖ

Kehittämisperiaatteet:

Turvataan tasapuoliset mahdollisuudet ranta-alueiden käyttöön varaamalla rantaa riittävästi yleiseen virkistykseen. Varaudutaan loma-asutuksen kasvun jatkumiseen ja erityyppisten loma-asuntoalueiden kysyntään: perinteinen omarantainen asutus järviolueilla, tiivis lomakylä-tyyppinen asutus merenrannikolla ja matkailukeskusten läheisyydessä. Tavoitteena on hyvien vapaa-ajan ympäristöjen muodostaminen tasapuolisesti eri käyttäjäryhmille.

Rakentamista ohjataan sietokyvyltään hyvillä rannoilla. Rakentamattomien ja pienten vesistöjen rannoille rakentamista ei suositeta. Maisemallisesti keskeiset ja arat rannat jätetään rakentamisen ulkopuolelle.

Vakituisen asumisen ja loma-asutuksen sijoittumisessa suositetaan kyläkeskusten, taajamien ja matkailukeskusten läheisyyttä. Suunnitelmallisella asuntorakentamisella tuetaan erityisesti maaseudun asutuksen ja palvelujen säilymistä.

Yleisiä suunnittelumääräyksiä:

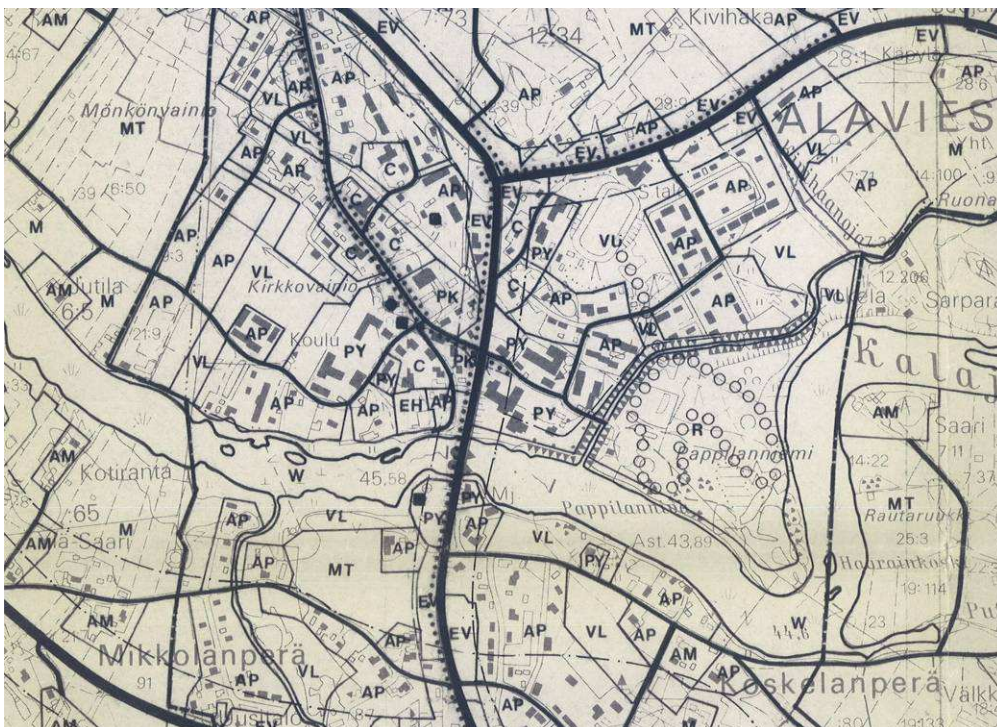
Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee ottaa huomioon ranta-alueen ympäristöolosuhteet, vesihuollon järjestäminen sekä rakennusoikeuden, yhteiskäyttöalueiden ja yleisten alueiden tasapuolinen jakautuminen eri maanomistajille. Yksityiskohtaisemmissa kaa-

voissa voidaan enintään puolet rantaviivasta osoittaa rakennusmaaksi. Pienissä vesistöissä rantarakentamisen mitoituksessa tulee lisäksi ottaa huomioon vesistön sietokyky ja vesipinta-ala. Pienissä saarissa mitoituksen tulee perustua saaren pinta-alaan.

2.3 Osayleiskaavat

Alavieskassa on voimassa Keskustan osayleiskaavan lisäksi Kähtävän osayleiskaava. Ne on hyväksytty kunnanvaltuustossa vuosina 1991 ja 1992. Osayleiskaavojen tavoitevuotena on 2010, joten varsinaisesti kaavat eivät vielä ole vanhentuneet. Osayleiskaavojen yhteydessä mm. kasvualueiden vertailut sekä Kähtävän kylän rakentamisohjeet on laadittu erityisen huolellisesti.

Kaavat kaipaavat kuitenkin päivittämistä kaavoista poikkeavan kasvun ja kehityksen osalta. Esi-merkiksi koulujen lakkauttaminen vaikuttaa Kähtävän kehittämiseen. Lisäksi uusia osayleiskaavoit- tamistarpeita on mm. Kalajokivarressa sekä kunnan vastikään teollisuustoimintoja varten hankki- mien maiden osalta.

Kuva 3. Ote Alavieskan keskustan osayleiskaavasta.

3. PROSESSI JA SIDOSRYHMÄT

Kehityskuvatarkastelussa on analysoitu Alavieskan maankäytön tarpeita ja tavoitteita. Lähtötietojen pohjalta on luotu kunnalle vaihtoehtoisia kehitysnäkymiä, jotka on havainnollistettu ohjausryhmän käyttöön laadittuina rakennemallivaihtoehtoina. Ohjausryhmän valitsemasta vaihtoehdosta on työs- tetty visio, kehityskuva, joka ohjaa mm. maankäytön strategista suunnittelua. Kehityskuvatarkaste- lu antaa suuntia ja aikataulutuksen (kiireellisyysjärjestys) osayleiskaavatöille sekä listaa muita kei- noja kehityksen ohjaamiseksi valittuun suuntaan.

Työtä ohjaamaan valittiin ohjausryhmä (kokoonpano on esitelty johdannossa). Työskentelytapoja ovat ohjausryhmän kokousten lisäksi olleet valtuustoseminaarit sekä keskeisten toimijoiden haas- tattelut ryhmähaastatteluina sekä puhelimitse.

Ohjausryhmä kokoontui kevään 2008 aikana kolme kertaa. Kesäkuun alussa pidettyä valtuusto- seminaaria varten ohjausryhmä teki valinnan kehityskuvavaihtoehdosta, eli siitä miltä Alavieska

vuonna 2025 näyttäisi. Valtuustoseminaarin jälkeen valittua kehityskuvaa korjattiin valtuutettujen esitysten pohjalta.

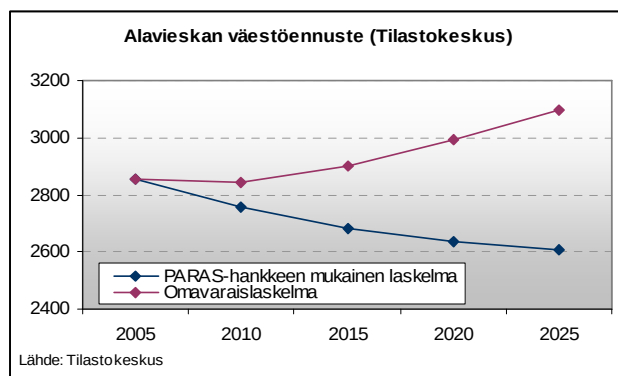
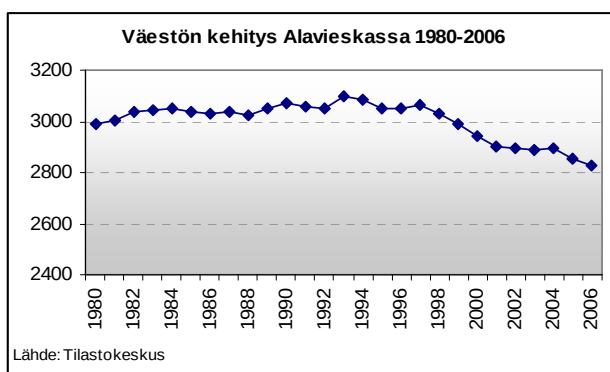
Ohjausryhmä jatkoi työskentelyään elokuussa kokoontuen syksyllä vielä kahdesti ja päättäen mm. keinoista ja toimenpiteistä, joilla kehitystä ohjataan kohti valittua kehityskuvaa. Elokuussa toteutettiin myös elinkeinoelämän edustajien sekä kyläyhdistysten edustajien haastattelut. Haastattelujen tuloksista on kerrottu tässä raportissa tarkemmin kohdassa 5.3. Valmis raportti lähetettiin syyskuussa kommentoitavaksi ohjausryhmän jäsenten lisäksi haastatelluille sekä Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen kuntavastaavalle, arkkitehti Liisa Ranto-Oikarille. Heidän kommenttinsa on otettu lopullisessa kehityskuvassa huomioon mahdollisuuksien mukaan.

Kunnanhallitus ja valtuusto hyväksyivät kehityskuvaraportin syyskuun lopussa 2008. Raportti jaetaan myös vuoden 2009 aloittaville uusille päättäjille, jotta jatkuvuus työssä varmistettaisiin. Raportti julkaistaan myös kunnan internetsivulla.

4. NYKYTILANNE

4.1 Väestö ja asuminen

Alavieskan väestömäärä oli 2 827 vuonna 2006. Lähes koko 1980- ja 1990-luvun ajan jatkuneen tasaisen vaiheen jälkeen asukasmäärä on laskenut 2000-luvulla noin 200:lla. Parhaimmillaan 1990-luvun alussa asukkaita oli noin 3 100 henkeä. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan määrä tulee edelleen vähenemään niin, että vuonna 2025 väestöä olisi 2 600 henkeä. Omavaraislaskelma, joka ei huomioi muuttoliikettä, mahdollistaisi väestömäärän laskun taittumisen. Tämä johtuu kunnan melko hyvästä asukkaiden ikärakenteesta.

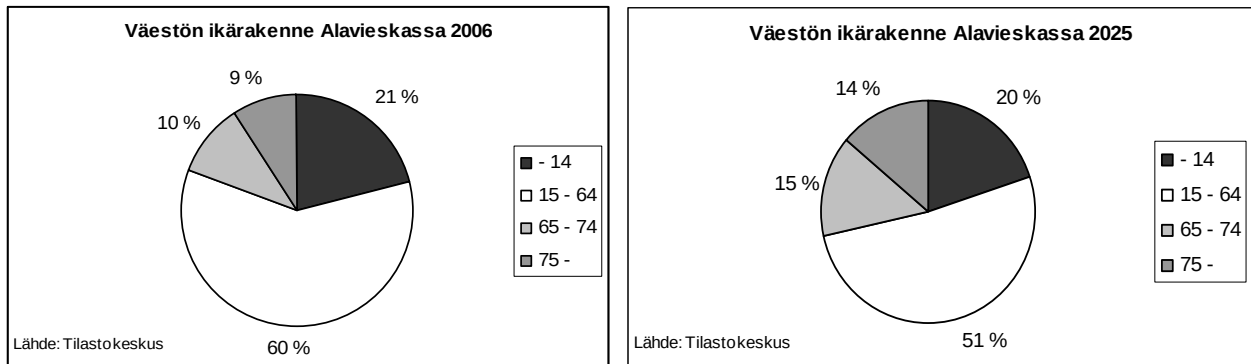
Kuvat 4 ja 5. Väestön kehitys ja ennusteet Alavieskassa.

Alavieskan kylien väestö jakaantuu keskustaajaman ja kylien kesken siten, että kirkonkylällä (luku sisältää Jukulaisten asukkaat) asuu 68 % asukkaista. Väestömäärät on poimittu väestörekisteristä 8.9.2008 ja luvut vastaavat tilannetta 31.8.2008.

Taulukko 1. Alavieskan väestön jakautuminen.

Kylä	Asukasmäärä
Kirkonkylä (sis. Jukulaisten kylä)	1 886
Kähtävä	237
Taluskylä	324
Someronkylä	147
Ylikääntä	177
Muut (poissa kunnasta asuvat)	n. 100

Väestön ikärakenne on kunnassa tällä hetkellä melko hyvä. Lasten osuus väestöstä on korkeampi kuin koko maassa keskimäärin, mutta matalampi kuin Pohjois-Pohjanmaalla keskimäärin. Sen sijaan vanhuksia on enemmän, jolloin työikäisten osuus väestöstä jää matalaksi. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan tilanne tulee muuttumaan radikaalisti niin, että vuonna 2025 väestöstä lähes kolmannes (29 %) on yli 65-vuotiaita ja työikäisten osuus laskee 51 %:iin.

Kuvat 6. ja 7. Väestön ikärakenne Alavieskassa vuonna 2006 sekä ennuste vuodelle 2025.

Ennusteen mukainen kehitys tuo kuntaan ongelmia. Runsas vanhusten ja lasten määrä sekä alhainen työikäisten määrä tietävät kasvavaa palvelutarvetta vähemmällä veronmaksajien määrällä. Toisin sanoen kunnan huoltosuhde heikkenee nykyisestä 0,79:stä 1,05:een. Vanhusten osalta terveys- ja sosiaalipalvelujen tarve on suuri, samoin kuljetuspalvelujen tarve. Toisaalta tuleva vanhusväestö voi olla tämän päivän vanhuksiin verrattuna valmiimpi valitsemaan tarvitsemansa palvelut ja maksamaan niistä itse. Myös virkistys- ja vapaa-ajanpalveluiden tarve muuttuu vanhusten määrän lisääntyessä.

Työttömien osuus työvoimasta oli 7,4 % vuonna 2007, kun se koko Pohjois-Pohjanmaalla keskimäärin oli 9,7 %. Työttömyyden ollessa alhaisella tasolla ongelmaksi voi tulla kohtaanto eli osaan työvoiman löytäminen alueen työpaikkoihin.

Taulukko 2. Työttömyystilannetta kuvaavan taulukon lähteenä on Tilastokeskus.

Alavieska	2005
Koko väestö	2854
15-74 -vuotiaat	1975
Työvoima	1170
= Työlliset	1062
+ Työttömät	108
Työvoiman ulkopuolella olevat	1684
= 0-14 -vuotiaat	627
+ Opiskelijat, koululaiset	239
+ Varusmiehet	10
+Eläkeläiset	733
+ Muut työvoiman ulkopuolella olevat	75

4.4 Elinkeinot

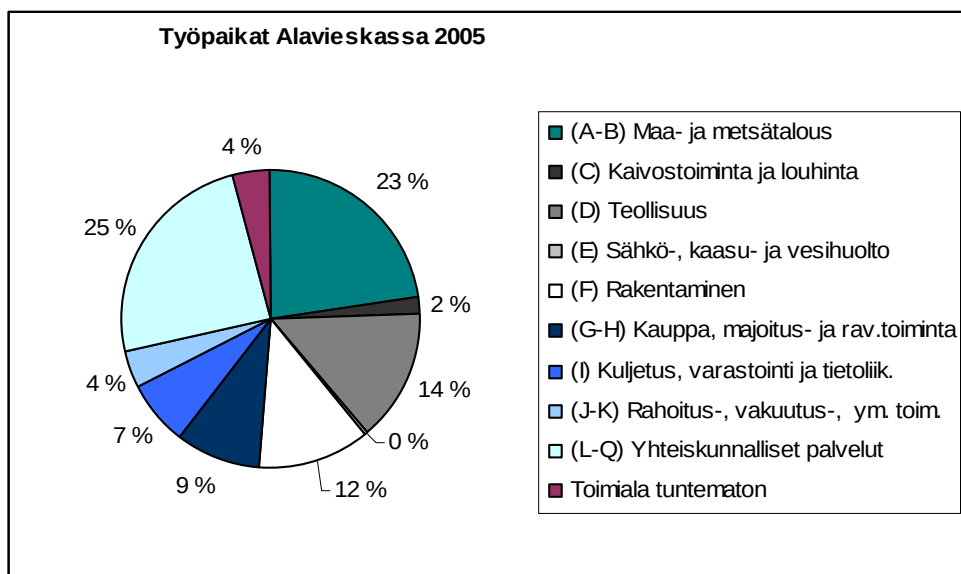
Alavieskassa oli työpaikkoja 904 vuonna 2005. Työpaikoista lähes neljäsosa on alkutuotannossa, eli maa- ja metsätalouden merkitys kunnassa on edelleen suuri. Maatilojen lukumäärä vuonna 2008 on 158.

Yhteiskunnalliset palvelut, johon kuuluvat mm. terveydenhuolto ja opetustoimi, muodostavat Alavieskassa neljäsosan työpaikoista. Teollisuutta on suhteellisen runsaasti (14 %), samoin rakentamista (12 %). Kaupan sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnan työpaikkojen osuus jää 9 %:iin, mikä kertoo osaltaan matkailun merkityksen alhaisesta tasosta kunnassa. Kunnasta ei myöskään löydy merkittäviä kauppakeskittymiä. Ylivieskan kaupallisten palvelujen keskittymä palvelee Alavieskaa-kin ja Kalajoen valtakunnan tasolla merkittävien matkailupalvelujen kanssa on vaikea kilpailla.

Alavieskan yrityskanta oli 114 vuonna 2006. Kunnan suurimmat yksityiset työnantajat ovat Vieskan Elementti Oy, Rannikon Talopalvelu Oy ja Vieskan Metalli Oy. Kunnan elinkeinopalveluja hoitaa Alavieskan kehityskeskus Oy, joka on kunnan omistama kehittämissyhtiö.

Alavieskassa asuvasta työllisestä työvoimasta 63 % käy töissä oman kunnan alueella. Ulospendelöijä on lähes 400 henkeä, suurimmat pendelöintivirrat suuntautuvat Ylivieskaan, Kalajoelle ja Sieviin sekä Oulaisiin, Raaheen, Ouluun ja Nivalaan. Muutamia pendelöi myös Merijärvelle, Haapajärvelle, Kannukseen, Kokkolaan sekä yksittäisiä henkilöitä myös muihin kuntiin.

Oman kunnan työllisten lisäksi Alavieskaan pendelöi yli 200 työssäkävijää. Pendelöijä tulee eniten Ylivieskasta, Kalajoelta ja Himangalta. Näiden lisäksi muista kunnista pendelöi vähäisiä määriä (alle 10 henkeä).⁴

Kuva 9. Työpaikat Alavieskassa vuonna 2005 (Tilastokeskus).

Alavieskan kunnassa on tehty Elinkeinopoliittinen ohjelma yhteistyössä Alavieskan yrittäjät ry:n kanssa (2005). Siinä on määriteltä visioksi:

"Alavieskan kunta on vireä, yritystoiminnaltaan vilkas kunta keskellä Ylivieskan seutukuntaa. Kunnan elinkeinotoiminta tunnetaan erityisesti osaamisestaan puu- ja metalliteollisuudessa sekä vireästä pienyritystoiminnasta ja palveluista, joiden markkina-alue on Alavieskaa laajempi".

⁴ Lähteenä Tilastokeskus (Oulun Eteläisen Aluekeskusohjelman kautta saadut tiedot)

Kuvat 10. ja 11. Kirkonkylän koulu ja Someron kyläkoulu.

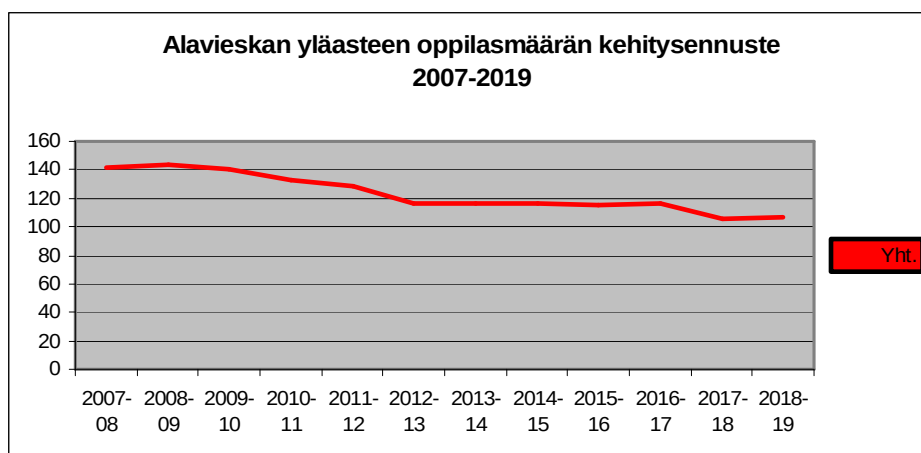
4.5 Palvelut

Alavieskan kuntakeskuksessa sijaitsevat peruspalveluista kunnanvirasto, terveyskeskus, vanhainkoti-palvelutalo, toimintakeskus, perhekoti ja koulukeskus. Kuntakeskuksessa on lisäksi elintarvikekauppoja ja erikoispalveluja.

Päivähoitoa järjestetään keskustaajamassa ryhmäperhepäiväkodissa sekä erillisessä päiväkodissa. Sivukylillä on perhepäivähoitopaikkoja. Muita palveluja sivukylillä ovat valaistut ladut sekä jääkiekkokaukalot.

Alavieskan kirkonkylällä on kirjasto. Muilla kylillä kirjastopalvelut ovat koulujen yhteydessä siten, että palvelu on asukkaiden ja koululaisten käytössä kerran viikossa päiväsaikaan.

Alavieskan palveluista iso osa sijaitsee kirkonkylällä, ja palvelujen edelleen tapahtuvasta keskittämisestä on kunnassa tehty periaatepäätöksiä. Toistaiseksi alakouluja löytyy sivukyliltä Someronkylältä, Kähtävältä sekä Taluskylältä. Sivukyli koulut ovat 2-3 opettajan kouluja. Alavieskassa on linjattu sivukyli koulujen lakkauttamisaikatauluja siten, että vuoden 2009 elokuussa lakkaa toiminta Kähtävän ja Taluskylän kouluilla. Someron kyläkoulu jatkaa vuoteen 2011, sillä sen oppilasmäärä ei mahdu kunnan keskustaan rakenteilla olevaan keskuskouluun, joka valmistuu vuonna 2009. Yläasteen oppilasmääräennuste ennakoii vajaan 40 oppilaan pudotusta nykyiseen oppilasmäärään vuoteen 2019 mennessä.⁵

Kuva 12. Oppilasmäärän kehityksessä on ennusteen mukaan tasainen vaihe 2010-luvulla. Kehityksen suunta on ennusteen mukaan laskeva (Lähde: Alavieskan kunnan internetsivusto).

⁵ Elinkeinopoliittinen ohjelma, Alavieskan kunta.

Kuvat 13. ja 14. Pääskynkanava erottaa Pappilanniemen muusta kirkonkylästä. Kirkonkylän pohjoispuolella sijaitseva Järviojan kanava liittyy Alavieskajärven kuivatukseen ja on kallioiseen maastoon louhittuna vaikuttava näky.

4.6 Virkistys

Alavieskassa asukkailla on verraten hyvät virkistysmahdollisuudet, vaikka harrastusmahdollisuuksia voidaan kritisoida yksipuolisuudestaan. Niissä painottuu liikunta. Urheilutiloja löytyy koulujen yhteydestä keskustaajamasta: Alavieskasali ja Kirkonkylän koulun sali sekä urheiluseura Virin urheilutalolta. Keskusurheilukenttä sijaitsee Kirkonkylällä Virin maastossa. Taluskylällä sijaitsee Linnakallion uimahalli ja Someronkylällä Lumikurun hiihtokeskus, jolla on seudullistakin merkitystä. Lisäksi valaistuja latuja on eri kylillä 6 kappaletta, jääkiekkokaukaloita 5 kpl ja tenniskenttiä 3 kpl.

Uimapaikkoja löytyy eri puolilta kuntaa mm. Alavieskajärven uimapaikka (alueella on myös laavu), Kähtävän uimapaikka Palostentiellä, jonne Kähtävän kyläyhdistys on rakentanut laiturin ja pukukopin. Riikkeen montun uimapaikka sijaitsee noin 3 kilometrin päässä Kirkonkylältä Someronkylälle päin.

Erilaisia retkeilyyn ja ulkoiluun sopivia kohteita on niin ikään eripuolilla kuntaa. Anttilanrannan virkistysalue ja Pappilanniemen virkistys- ja ulkoilualueet sijaitsevat Alavieskan keskustassa Kalajoki-varressa.

Lumikurun ulkoliikuntakeskus sijaitsee Someronkylällä, ja siellä on urheilun lisäksi mahdollista suunnistaa ja patikoida. Someronkylällä sijaitsee myös Petäjälammen alue, jossa voi retkeillä, patikoida, kalastaa, soutaa, uida (talvisin avannossa) sekä saunoa ja grillata.

Kuvat 15. ja 16. Linnankallio on monipuolinen yksityinen virkistys- ja kokouskeskus. Talkootyönä valmistuneessa Lumikurun hiihtokeskuksen päärakennuksessa voi järjestää monenlaisia tilaisuuksia.

Yksityisessä omistuksessa oleva Linnakallion toimintakeskus sijaitsee Taluskylällä. Monipuolinen kokonaisuus on suunnattu pien- ja erityisryhmien käyttöön. Alue soveltuu perhejuhlien, kokousten ja koulutustilaisuuksien järjestämiseen sekä vapaa-ajanviettoon ja majoitukseen.

Ryökönkankaan aarnimetsä ja luontopolku sijaitsevat Taluskylän ja Someronkylän yhdystien varrella. Alueella on mm. aarniometsämaista puustoa ja se on hyväksytty suojelualueeksi vuonna 1994. Jussilan kämpä sijaitsee Kähtävän kylältä etelään, ja siellä voi yöpyä.

Huomionarvoista on se, että valtaosa retkeilykohteista on kyläyhdistysten perustamia ja ylläpitämiä.

Alavieskassa kesämökkien määrä on kunnittain vertailtuna Pohjois-Pohjanmaan pienimmästä päästä. Mökkien määrä on kasvanut viime vuosina vain hiukan.

Taulukko 3. Kesämökkien lukumäärä, lähteenä Tilastokeskus.

	2000	2006
Alavieska	79	86

4.7 Kunta- ja aluetalous

Alavieskan kunnassa on taloussuunnitelma vuosille 2008–2010. Siinä on määritetty kunnan strategiset linjaukset neljänä toimintalinjana.

- 1) Asukas/asiakas/kuntalainen –näkökulma, jonka mukaisesti laaditaan kehityskuva ja uusi yleiskaava, uudistetaan kirkonkylän yleisilmettä ja päätetään keskustan laajenemisen suunnasta, kehitetään Kähtävää, toteutetaan Kirkonkylän koulukeskus sekä syvennetään yhteistyötä Kalajokilaakson ja Oulun Eteläisen alueen kuntien kanssa.
- 2) Palveluprosessit ja –rakenteet –näkökulma, jonka mukaan toteutetaan PARAS-hanketta, uudistetaan johtamisprosessit, varmistetaan omistajaohjauksen toteutuminen peruspalvelukuntayhtymä Kalliossa, muodostetaan prosessipohjainen organisaatio kunnan huolehtimien palvelujen tuottamiseksi, siirretään vesihuoltotehtävät Vesikolmio Oy:n hoidettaviksi sekä laaditaan naapurikuntien kanssa aikataulu palvelujen ja tukitoimintojen kilpailuttamiselle.
- 3) Talousnäkökulma, jonka mukaisesti tasapainotetaan käyttötalous siten, että tilikauden tulos vastaa poistoja 2010 sekä lisätään toiminnan kustannustehokkuutta.
- 4) Henkilöstönäkökulma, jonka mukaan kehitetään henkilöstöjohtamista ja esimiestyötä.

5. MAANKÄYTÖN STRATEGISET TAVOITTEET JA VISIO

5.1 Ohjausryhmän asettamat tavoitteet

Ohjausryhmä on lähtenyt tavoitteidenasettelussa kunnan vahvuuksien, heikkouksien, mahdollisuuksien ja uhkien kartoituksesta SWOT-analyysin avulla. Samantapaisesti kunnan nykytilaa ja tulevaisuutta kartoitettiin myös eri toimijoiden haastatteluissa.

VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
- sijainti, asumisen ja työpaikkojen suhteen - hyvät liikenneyhteydet - alueen kuntien välinen yhteistyö - väestörakenne, nuorta väestöä paljon - maantieteellinen asema: pieni, kompakti kunta (palvelujen tuottaminen edullisesti on mahdollista) - kuntakeskus keskellä kuntaa - asukasmäärä ja -tiheys ovat sopivat kunnan kokoon nähden - kylillä runsaasti asutusta - monipuoliset liikuntapalvelut ja hyvä kirjasto	- sijainti, mm. yritysten, asukkaiden ja palvelujen sijoittumisen suhteen - sijainti kahden kasvavan kaupungin välissä, ”väliinpu-toaminen” - väestörakenne, tulevaisuudessa huoltosuhde voi heikentyä - kapea tulopohja
MAHDOLLISUUDET	UHKAT
- sijainti (Ylivieskan ja Kalajoen läheisyys voidaan kääntää eduksi) - yksityisiä palveluja lähellä: Ylivieskassa kaupallisia palveluja, Kalajoella virkistyspalveluja - maatalous: ruuan hinta nousee - maatalouden rahavirrat kasvavat - tilakoon kasvu ja siihen liittyvä urakointi lisääntyy - asukkaiden keskittyminen on palvelujen tuottamisen ja saavutettavuuden kannalta hyvä asia - virkistysmahdollisuuksia ei vielä ole täysin löydetty/hyödynnetty - palvelut lähellä ja helposti käytettävissä - vahva pienyrittäjyys, voimakas ja positiivinen yrittäjähenki	- kylien elinvoimaisuus ja väkiluku vähenee (esim. muuttoliike keskuksiin) - nykyaikaisten tilusjärjestelyjen puuttuminen (maatalous) - nuorten virkistysmahdollisuuksien vähäisyys (musiikkiharrasteet, ”bilepaikat” ym. yksityiset palvelut haetaan muualta) - jatkokoulutusmahdollisuuksien puute kunnassa on houkutin muuttaa pois - kotiutuminen alueelle ulkopuolelta tulevalle hankalaa⁶ - tonttimaan saatavuus keskustan alueelta

Ohjausryhmän asettamat tavoitteet vuoteen 2025:

	NYKYTILANNE	TAVOITE 2025
Asukasmäärä	2 854	3 000
Kesämökkien määrä	86	pientä lisäystä
Ikärakenne	21 / 60 / 19	työikäisen väestön osuuden säilyttäminen hyvänä
Työpaikat Työlliset	929 1 062	työpaikkojen lisääminen, + 200
Pendelöinti	runsasta	runsasta
Yritysten määrä	114	kasvaa
Maatilojen määrä	158	pientä laskua, tilakoot kasvavat
Matkailukapasiteetti	vähäistä	pientä kasvua

⁶ Haastateltujen kyläyhdistysten edustajien näkemykset sekä valtuustoseminaarissa osallistujien esittämät näkemykset poikkesivat ohjausryhmän tuntemuksista. Kyläläiset kokivat ottavansa tulijat vastaan. Vastaanottaminen ja kotiutuminen toki ovat eri asioita, eikä ihmisen subjektiivista kokemusta voi väittää oikeaksi tai vääräksi. Mikäli edes osalla alueelle tulleista on negatiivisia kokemuksia, kannattaa asiaan kiinnittää huomiota.

Asuminen ja aluerakenne

- Asukasmäärätavoite vuodelle 2025 on 3 000⁷.
- Huoltosuhteen heikkenemisen hillitseminen.
- Kirkonkylään ja sen läheisyyteen uusien, houkuttelevien asuinalueiden kaavoittaminen.
- Jokivarren hyödyntäminen myös houkuttelevia asuinpaikkoja tarjottaessa, tulvarajat huomioiden. Jutilanranta yksi mahdollisuus.
- Siirtoviemärin huomiointi jokivarren asumisen mahdollistajana: viemäri Kalajoelle kulkee joen eteläpuolta, tulossa myös joen pohjoispuolelle.
- Uusien omakotitonttien osoittaminen Kähtävälle. Kähtävän markkinointi etenkin ylivieskalaisille sijaintinsa vuoksi.
- Kylien säilyttäminen maatalouden ja maaseutumaisen asumisen alueina.

Elinkeinot

- Työpaikkojen määrän kasvattaminen vähintään 200:lla. Työssäkäyvien osuus kunnan väestöstä säilytetään hyvän huoltosuhteen mahdollistavalla tasolla.
- Teollisuustonttimaan saatavuuden lisääminen.
- Alavieskan vahvan puu- ja metalliklusterin kehittäminen.
- Paikallisen, omavaraisen energiatuotannon kehittäminen.
- Pienten yksityisten palveluyritysten määrän kasvun tukeminen.
- Maatalouden tuotantomäärien kasvattaminen. Tilojen lukumäärä vähenee, mutta tilakoot kasvavat.
- Maatalouden toimintaedellytysten parantaminen nykyaikaisilla tilusjärjestelyillä.
- Kunnan luonnonvarojen hyödyntäminen kestävästi osana elinkeinotoimintaa.
- Kunnan elinkeinopolitiikan kehittäminen entistä yrittäjämysteistä.

Kunnalliset palvelut

- Palveluja tuotetaan osin omana työnä, osin yhteistyössä lähikuntien kanssa ja osin palvelutuotantoa ulkoistetaan.
- Omassa kunnassa toimiva lähipalveluverkko. Koulupalvelut sekä terveys- ja sosiaalipalvelut ovat saatavilla omasta kunnasta. Kotihoidon palveluja tehostetaan.
- Kunnan laadukkaat kirjastopalvelut säilytetään. Kulttuuritarjontaan kiinnitetään muutenkin huomiota.

Liikenne

- Nykyistä tieverkkoa parannetaan ja kehitetään. Alemman asteen tieverkkoa kunnostetaan.
- Kevyenliikenteen väyliä lisätään varsinkin asuin- ja työpaikka-alueilla. Kevyenliikenteen yhteyksiä rakennetaan myös naapurikuntiin.
- Julkista liikennettä kehitetään.
- Maakuntakaavaan merkitty pistoraide Ylivieskasta Rahjan satamaan sivuaa Kähtävän kylää ja mahdollistaa alueelle teollisuus- ja työpaikkatoimintoja.

Talous

- Kuntataloutta vahvistetaan.

Virkistysmahdollisuudet

- Kirkonkylän viihtyisyyttä parannetaan kehittämällä rakennetun ympäristön, kevyenliikenteen reitistöjen ja puistoalueiden hoitoa. Siistiin ja hyvin hoidettuun taajamakuvaan panostetaan.
- Olevia matkailupalveluja hyödynnetään (Linnakallio, Lumikuru) ja niiden kehittämistä tuetaan. Myös muita eri puolilla kuntaa olevia pieniäkin, kyläyhteisöjen rakentamia ja ylläpitämiä virkistyskohteita kehitetään edelleen.

⁷ Ohjausryhmän asettama asukaslukutavoite poikkesi paljon haastateltujen elinkeinoelämän edustajien sekä kyläyhdistysten toimijoiden näkemyksestä. Haastateltujen visiot asukasluvusta olivat huomattavasti suuremmat.

- Kalajoen läheisyyttä hyödynnetään matkailutoiminnassa. Erityisesti talvimatkailun osalta ja suurten tapahtumien yhteydessä Alavieska voi tarjota oheispalveluja.
- Jokirannan käyttöä virkistykseen lisätään ja kehitetään: Rantaan rakennetaan virkistysreitti (polkujen ja pyöräteiden yhdistelmä).
- Pappilanniemen kehittäminen virkistysalueena jatkuu (kakkoshanke).
- Nykyiset monipuoliset liikuntapalvelut pyritään säilyttämään ja kehittämään edelleen.

Muuta

- Yhteistyötä lähikuntien kanssa kehitetään edelleen.
- Kuntaan pyritään luomaan sellainen ilmapiiri, että uudet asukkaat kotiutuvat ja juurtuvat Alavieskaan.
- Nuorten paluuta opiskelujen jälkeen takaisin kotikuntaan pyritään tukemaan. Kotikunnasta syntyvä mielikuva on tärkeä tekijä paluuta harkitsevalle työpaikan ja asumismahdollisuuksien ohella.
- Asukkaiden omatoimisuutta ja kolmatta sektoria pyritään kehittämään. Yhteistyötä asukkaiden välillä pyritään parantamaan.

5.2 Visio

Tavoitteiden pohjalta ohjausryhmä on kirjannut vision vuodelle 2025:

Alavieska on vuonna 2025 elinvoimainen ja virkeä asumis- ja työpaikkakunta kahden naapurikaupungin vaikutuspiirissä. Se on noin 3 000 asukkaan kotikunta, joka tarjoaa asukkailleen hyvät peruspalvelut, houkuttelevan asuinympäristön sekä monipuoliset virkistymahdollisuudet, joita hyödyntävät myös lähiseudun asukkaat. Alavieska tunnetaan vahvasta maataloudesta sekä puu- ja metalliteollisuudesta.

5.3 Sidosryhmien haastattelut

Haastattelut toteutettiin ryhmähaastatteluina ja keskusteluina 8.8.2008 siten että elinkeinoelämän edustajat haastateltiin omana ryhmänään ja kyläyhdistysten edustajat omanaan. Alavieskan Kehityskeskus Oy:n toimitusjohtajaa haastateltiin myöhemmin puhelimitse. Haastatteluissa teemat käsitteivät Alavieskaa nyt ja tulevaisuudessa elinkeinojen näkökulmasta sekä kylien ja kyläläisten näkökulmasta.

Keskeisinä vahvuuksina haastatteluissa nousi esille Alavieskan lyhyet välimatkat, edullinen asumisen hintataso, tiivis kuntarakenne sekä sijainti kehittyvien kaupunkien lähellä. Sijainti koettiin myös uhkana (luo kilpailua), mutta ymmärrettiin, että sen voi kääntää mahdollisuudeksi. Kunnan heikkoutena nousi esille mm. kyläkoulujen lakkauttamispäätöstä seurannut epävarmuus sekä maisemallisesti epäviihtyisä taajamakuva, joka koetaan erityisen häiritseväksi kirkonkylällä. Myös tiestön huono kunto ja kevyen liikenteen väylien puute sai moitteita haastatelluilta.

Ongelmia nähtiin kuntamarkkinoinnissa. Kunnan internetsivujen sisällön ja visuaalisen houkuttelevuuden parantaminen koettiin tärkeäksi.

Väestökehityksen osalta kunnan visioksi vuoteen 2025 mennessä tulisi haastateltujen mielestä ottaa 3 500, 4 000 tai jopa 5000 asukasta. Tämä poikkesi ohjausryhmän linjauksesta eniten. Kuitenkin laskusuunnan katkaisemista pidettiin ensiarvoisen tärkeänä.

Kunnan elinkeinorakenteessa puu-, metalli- ja rakennusteollisuus sekä maatalous nähdään vahvana. Myös pienillä palvelualan yrityksillä, jotka tietoliikenneyhteyksien vuoksi eivät ole paikkaan sidoksissa, nähtiin tulevaisuutta. Kunnassa tulisi panostaa yritysten vastaanottoon mm. aluevarauksin. Lähialueiden oppilaitosyhteistyötä tulisi lisätä, jotta voitaisiin houkutella uusia työntekijöitä myös Alavieskaan. Näin voitaisiin saavuttaa asukasmäärätavoitteet sekä ennaltaehkäistä mahdollista työvoimapulaa. Elinkeinojen kehittämisessä pidettiin tärkeänä omien yrittäjien tukemista. Heidän juurtumisensa kuntaan katsottiin olevan varmempaa kuin muualta kuntaan houkutellun yrityksen.

Kyliä palveluista tärkeimpinä pidettiin koulujen lakkautuksen jälkeen kokoontumispaikkoja, joita tarvitaan omaehtoista harrastus- ja kylätoimintaa varten. Myös perhepäivähoitajia, kauppa-autoa ja kutsutaksia tarvitaan.

Kevyenliikenteen asiat nousivat molemmissa haastatteluissa päällimmäisiksi liikenteen kehittämisasioiksi. Etenkin koulun lakkauttamisen jälkeen kevyen liikenteen väylän rakentamista Kähtävän ja kirkonkylän välille pidettiin välttämättömänä.

Virkistykseen liittyen haastatellut vaativat koulujen liikuntapaikkojen (valaistut ladut, luistinradat, jumppasalit) säilyttämistä koulujen lakkautuksen jälkeenkin. Uusia latuyhteyksiä kirkonkylältä Lumikurulle ja Taluskylälle esitettiin ja nämä huomioidaankin kehityskuvatyön jälkeen laadittavassa reitistöjen yleissuunnitelmassa. Myös Kalajoen virkistysmahdollisuuksien hyödyntäminen nousi keskusteluissa esille: Pappilanniemen virkistysalueiden ja reittien jatkorakentaminen, rantautumispaikat ja joen kalastusmahdollisuuksien lisääminen.

Kuva17. Tarve taajamakuvaan kehittämiseen ja korostui haastatteluissa.

Alavieskan mahdollisuuksina nähtiin monipuolinen tonttitarjonta, johon liittyen myös tonttipörssiä tulisi kehittää siten, että yksityisten myytävänä olevat tontit näkyvät samassa palvelussa. Isoja tontteja tulisi haastateltujen mielestä olla myös keskustassa. Kunnan tulisi houkutella asukkaikseen niin lapsiperheitä kuin varakkaita eläkeläisiä. Kunnan markkinointia asuinkuntana voisi haastateltujen mukaan kohdistaa esim. pendelöijille.

Kuntaliitos nähtiin jos ei pahimpana niin ainakin huolestuttavana uhkakuvana – ainakin, jos siihen syöksytään harkitsematta. Myös palvelujen tason heikkenemistä sekä veroäyrin nostoa yli naapuruskuntien tason pidettiin vaarana. Talkoohengen katoaminen lopullisesti, välinpitämättömyyden lisääntyminen ja päätöksenteon siirtyminen jopa omien kuntapäättäjien käsistä nähtiin myös uhkana. Kyläyhdistysten edustajien mielissä pahin uhka on jo kuitenkin toteutumassa: koulujen lakkautus nähtiin uhkana kylien elinvoimaisuudelle. Haastatellut pohtivat, miten käy koulukiinteistöille, miten käy kylien harrastustoiminnalle ja miten käy kyläkuvalle.

6. RAKENNEMALLIT JA NIIDEN VERTAILU

Konsultti laati ohjausryhmälle kolme vaihtoehtoista rakennemallia Alavieskan tulevasta kehityksestä. Rakennemallien viitteellisen esitystavan ja niiden todellisuutta yksinkertaistavan kärjekkyydenkin vuoksi päätettiin, että rakennemalleja ei tässä esitellä tarkemmin. Ohjausryhmä valitsi rakennemallien parhaat ominaisuudet ja työsti niistä Alavieskan kehityskuvan, jota kuvaillaan kappaleessa 7. Tässä kappaleessa kehityskuvaa edeltävät rakennemalliluonnokset kuvaillaan lyhyesti.

VE1 – Seutukunnan maankäyttöstrategia oli nimensä mukaisesti samoilla linjoilla kuin vahvistamatta jäänyt seudullinen strategia. Asuminen on siinä keskittynyt kirkonkylälle ja Kähtävälle. Kirkonkylän keskusta on tiivistynyt ja keskustaan on syntynyt mm. palveluasumista vanhuksille. Myös kunnalliset ja yksityiset palvelut on keskitetty kirkonkylälle. Kähtävälle on syntynyt pienimuotoista palveluyrittämistä.

Yritystoiminnan alueet ovat laajentuneet vaihtoehdossa VE1 valtatie 27 ja Rautiontien varsille, Puurakenteen ja Vieskan metallin ympäristöön. Yritystoiminta on kasvanut nykyisten merkittävien työnantajien ”imussa”. Kähtävän kylä tukeutuu kirkonkylään, mutta Kähtävällä on myös alkutuotantoa. Kunnan muut kylät ovat alkutuotannon alueita.

Liikenteen osalta kunnan tärkein liikenneväylä on valtatie 27. Sen lisäksi yhteydet Kähtävälle ovat nousseet merkittäviksi sekä autolla että kevyenliikenteen yhteyksinä. Julkista liikennettä on kehitetty Ylivieskaan ja Kalajoelle sekä kirkonkylän ja Kähtävän välille. Muilta kyliltä on palveluliikennettä kirkonkylälle, mm. koululaiskuljetuksina. Valtatien vanhan tielinjauksen mukainen kevyenliikenteen yhteys on tärkeä jokirantaa hyödyntävä virkistys- ja kevyenliikenteen väylä.

Kunnan tärkeimmät virkistyskohteet ovat Pappilanniemi, Lumikuru ja Linnakallio. Pappilanniemi lisää taajaman virkistysmahdollisuuksia yhdessä Anttilanrannan ja Ämmänkallion kanssa.

VE2 – Jokihelmi tukeutuu kunnan kehittämisessä Kalajokivarteen, sen vetovoimaan sekä sujuviin yhteyksiin toisaalta Kalajoen, toisaalta Ylivieskan suuntiin. Tässä mallissa asuminen on keskittynyt keskustaaajaman lisäksi Kalajokivarteen nauhamaisesti joen etelä- ja pohjoispuolille. Jokivarren vanhat tiivistymät Haapaperällä, Suutarinmäellä ja Yli-Käännässä ovat vahvistuneet. Palvelut on keskitetty kirkonkylälle (sekä yksityiset että kunnalliset).

Tässä rakennemallissa Alavieskan asukkaista iso osa pendelöi naapurikunnissa, Kalajoella ja Ylivieskassa. Kunnan omat yritykset tarjoavat myös työtä mm. uusi yritysalue on syntynyt valtatie 27 varrelle. Vanhat kyläalueet ovat alkutuotannon alueita, mutta jokivarren asutuksen lisääntyminen on heikentänyt maatalouden edellytyksiä jokivarressa.

Kunnan tärkein liikenneväylä on tässäkin vaihtoehdossa valtatie 27. Myös Kalajoen pohjoispuolen tien liikennemäärät ovat kasvaneet huomattavasti. Helminauhamainen asutusrakenne ja voimakas pendelöinti on luonut hyvät mahdollisuudet joukkoliikenteen kehittämiseksi. Asutusrakenteen myötä kevyenliikenteen yhteydet jokivartta myötäillen ovat kehittyneet.

Kirkonkylällä virkistysten kannalta merkittävimpiä ovat Pappilanniemi, Anttilanranta sekä Ämmänkallio. Kirkonkylällä on kehitetty viher- ja virkistysyhteyksiä jokirantaan. Kauempana jokivarressa maisemallisesti, luonnon kannalta sekä virkistysten kannalta merkittävät kohteet on kehitetty asukkaiden lähivirkistykseksi. Vanha järviskanava on hyödynnetty virkistys- ja elämyskohteena.

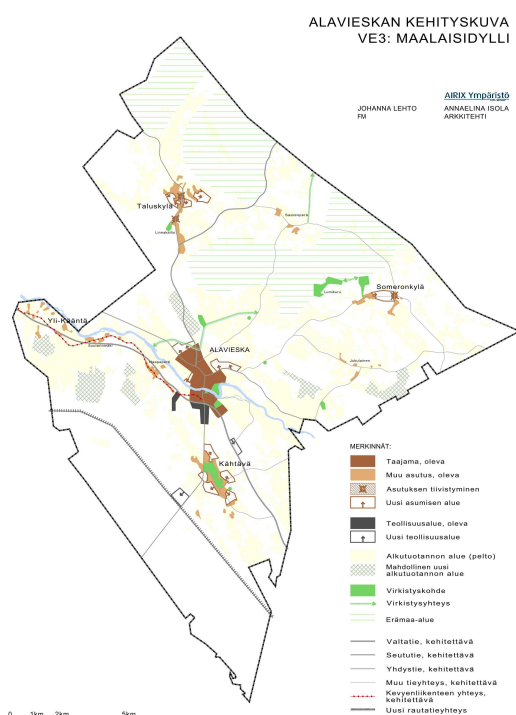
VE3 – Maalaisidylli esittelee alkutuotantovaltaisen Alavieskan, joka voi globaaleista ilmiöistä huolimatta hyvin. Rakennemallissa kuntaa kehitetään alueellisesti kaikkein tasapuolisimmin. Asutusta on lisätty kaikilla perinteisillä asumisen alueilla: kirkonkylällä sekä kylistä Kähtävällä, Taluskylällä ja Someronkylällä. Kirkonkylä on kasvanut Ojaperän, Uunimetsän ja Jutilanrannan suuntaan. Kylistä Taluskylä ja Someronkylä ovat kasvaneet ja tiivistyneet keskeisiltä osiltaan. Kylien elinvoimaisuuden ovat taanneet globaalit ilmiöt: ruuan ja veden kallistuminen ja lähiruuan tuotannon uusi nousu. Myös valinnan keskittämiskehityksen mukanaan tuomat ongelmat sosiaalisissa suhteissa on saanut ihmiset palaamaan maaseudun rauhaan.

Kunnalliset palvelut on keskitetty kirkonkylälle ja yksityisetkin palvelut löytyvät pääosin kirkonkylältä, mutta kylillä on pienimuotoisia palveluja asukkaiden itsensä tuottamina (mm. hyvinvointipalveluja). Kunnan vahvat elinkeinoalueet ovat säilyneet ja uusia alueita on syntynyt valtatie 27 varteen sekä Kähtävän eteläpuolelle uuden rautatieyhteyden varteen. Alkutuotannon alueet ovat laajentuneet mm. Someronkylän eteläpuolella sekä Kalajoen molemmin puolin entisillä turvetuotantoalueilla ja vanhoilla ojitetuilla suoalueilla.

Tässä rakennemallissa kunnan kaikki tieyhteydet on pidetty kunnossa. Rahjan satamaan on tehty uusi rautatieyhteys Pohjanmaan radalta: tämä on mahdollistanut logistisia yhteyksiä tarvitsevan teollisuuden sijoittumisen Alavieskaan. Valtatie 27 vanha tielinjaus on tärkein kevyenliikenteen yhteys.

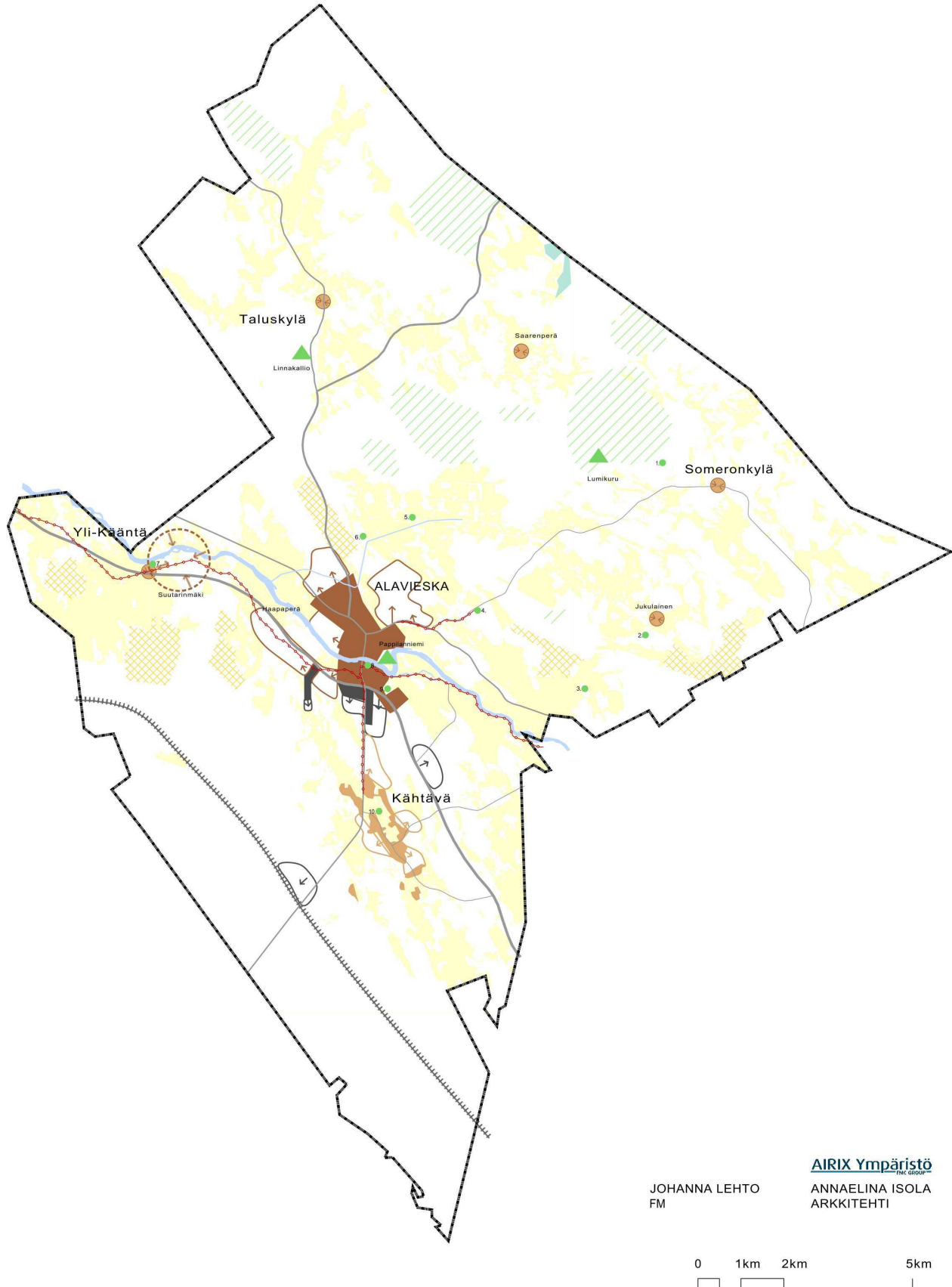
Virkistysalueina on kehitetty olevia kohteita. Kirkonkylällä Pappilanniemi ja Ämmänkallio ovat tärkeimpiä virkistysalueita. Kähtävällä asutuksen keskelle jäävä Kähtävänojan varsi on alueen asukkaiden virkistyskäytössä. Vanha kanava Alavieskanjärveltä toimii virkistysyhteytenä raviradalle ja Rilkkeen montulle. Taluskylän tärkein virkistysalue on Linnakallio. Lumikurun alueen virkistystoimintoja on levittäytynyt myös Petäjälammen alueelle. Myös Kiikkukangas on virkistyskäytössä. Saarenperältä lähtevä vaellusreitti Ryökönkankaan luonnonsuojelualueelle on myös suosittu. Sen lisäksi kunnan kallioiset erämaa-alueet on jätetty vaellus-, marjastus- ja metsästysalueiksi sekä ns. hiljaisiksi alueiksi.

Rakennemallien vertailu ja vaikutusten arviointi on koottu taulukoksi raportin liitteessä.

7. ALAVIESKAN MAANKÄYTÖN KEHITYSKUVA

Ohjausryhmä muokkasi alustavien rakennemallivaihtoehtojen pohjalta kunnan kehityskuvan vuodelle 2025. Kehityskuva esiteltiin valtuustoseminaarissa 11.6.2008, jonka jälkeen sitä on muokattu edelleen. Kehityskuvan A3-kokoinen suurennos on liitteenä.

7.1 Kehityskuvan sisällön ja keskeisten toimintojen kuvaus

ASUMINEN:

Kunnassa asumista keskitetään kirkonkylälle ja Kähtävälle. Kirkonkylän keskusta tiivistyy ja keskustaan syntyy mm. palveluasumista vanhuksille. Vesistön läheisyyttä hyödynnetään myös asumisessa. Haja-asutusta ohjataan Taluskylän, Saarenperän, Someronkylän, Jukulaisen ja Ylikäännän kyläalueille rakennetta yhtenäistävästi ja tiivistäen.

KEHITETTÄVÄ TAAJAMA-ALUE

- taajamaa kehitetään ja taajamarakennetta tiivistetään
- osayleiskaavoituksen II-vaihe, tarkistus ja laajennus
- huomioitava rakennuspaikkojen monipuolisuus, erilaiset tontit ja houkuttelevuus
- kaavoituksessa huomioitava myös palvelujen keskittyminen taajamaan, elinkeinojen alueet sekä mm. vanhusten asumismahdollisuudet

TAAJAMAN KASVUSUUNTA

- Ojaperän, Koisperän ja Kivihaan suunnat sekä Jutilanrannan alue ja Haapaperäntien varsi
- osayleiskaavoituksen II-vaihe, tutkitaan kasvusuunnat ja tiivistymät
- huomioitava vetovoimaisuus sekä rakentamispaineen mukainen alueiden vaiheistus

KEHITETTÄVÄ KYLÄALUE (KÄHTÄVÄ)

- Kähtävän kylää kehitetään taajaman jälkeen tärkeänä asumisen alueena
- osayleiskaavoituksen I-vaihe (liittyy Kähtävän kehityshankkeeseen)
- alueella huomioitava rakennuspaikkojen monipuolisuus ja vaihtoehtojen tarjoaminen taajaman tonteille
- mahdollistettava elinkeinojen harjoittaminen myös asumisen ohessa

KEHITETTÄVÄN KYLÄALUEEN KASVUSUUNTA

- Kähtävän asutuksen laajentaminen ja tiivistäminen. Alueen maankäyttö ja laajuus ratkaistaan Kähtävän osayleiskaavan yhteydessä.
- on tutkittava kasvusuuntien vetovoimaisuus ja tarve. Huomioitava lisäksi rakentamispaineiden mukainen vaiheistus.
- Kähtävän kylän laajentuminen kohti kirkonkylää tutkitaan Kähtävän osayleiskaavatyön yhteydessä

ASUMISEN ERITYINEN VETOVOIMA-ALUE

- jokivartta hyödynnetään asumiselle paikoissa, joissa rakentaminen on mahdollista (tulva-alueet huomioidaan ja asutus osoitetaan niiden ulkopuolelle)
- Ylikäännän kylärakenteeseen tukeutuva asumisen alue Suutarinmäellä mahdollistaa mm. pendelöijien houkuttelun kuntaan
- alueiden osayleiskaavoitus toteutetaan tarvittaessa, III-vaihe
- siirtoviemäri mahdollistaa asumisen tiiviiden

KYLÄ

- asutus ohjataan kyläalueilla rakennetta yhtenäistävästi ja tiivistäen
- rakentamisen ohjaus- ja mahdollistamiskeinoja ovat rakentamisen edellytysten selvittäminen, kyläsuunnitelmat tai muut ei-kaavalliset keinot, esim. rakennusjärjestys ja rakentamistapaohjeet

- alueilla hyödynnetään virkistysmahdollisuuksia. Kylien elinvoimaisuutta tuetaan mm. loma-asutuksen mahdollistamisella. Tärkein elinkeino on kuitenkin alkutuotanto sekä mahdolliset muut pienimuotoiset palvelut ja elinkeinot
- kylien elinvoimaisuutta voivat taata globaalit ilmiöt, esim. ruuan ja veden kallistuminen, lähiruuan tuotannon suosion kasvaminen sekä keskittämiskehityksen mukanaan tuomat ongelmat isommissa kaupungeissa/taajamissa

ELINKEINOT:

Kunnalliset palvelut keskitetään kirkonkylälle. Peruskoulupalvelut löytyvät kirkonkylältä, perusasteen jälkeisiä koulutusmahdollisuuksia löytyy lähikunnista. Yksityiset palvelut löytyvät pääosin kirkonkylältä, mutta kylillä on pienimuotoisia palveluja asukkaiden itsensä tuottamina (mm. hyvinvointipalveluja). Kähtävälle voi syntyä pienimuotoista palveluyrittämistä.

Alavieskassa osoitetaan uusia yritysalueita, yritystoiminta voi kasvaa mm. nykyisten merkittävien työnantajien ”imussa”. Kähtävän kylä tukeutuu elinkeinoiltaan kirkonkylään, mutta Kähtävällä on myös alkutuotantoa. Kunnan muut kylät ovat alkutuotannon alueita - vahvat elinkeinoalueet ovat säilyneet. Alkutuotannon alueet voivat laajentua mm. Someronkylän eteläpuolella sekä Kalajoen molemmin puolin entisillä turvetuotantoalueilla ja vanhoilla ojitetuilla suoalueilla.

TEOLLISUUS- JA TYÖPAIKKA-ALUE

- merkittävimmät ovat keskittymät
- alueiden elinvoimaisuus turvattava mm. tiejärjestelyjen avulla
- huomioitava kaavoituksen II-vaiheessa

KEHITETTÄVÄ TEOLLISUUS- JA TYÖPAIKKA-ALUE

- uusi tai laajeneva alue valtatie 27 ja Rautiontien varrella, Puurakenteen ja Vieskan metallin ympäristöissä
- alueita voidaan laajentaa olevien toimijoiden vetovoimaisuutta hyödyntäen ja klusterietuja etsien
- alueet tulee sisällyttää yleiskaavoituksen II-vaiheeseen. Rautiontien varren teollisuusalueelle laaditaan asemakaava.
- uuden rautatieyhteyden varrelle on osoitettu uusi alue, jota voidaan hyödyntää, mikäli ratayhteys rakentuu

ALKUTUOTANNON ALUE

- ovat peltoalueet
- alueita tulee säilyttää niin, että alkutuotannon mahdollisuudet säilyvät

MAHDOLLINEN UUSI ALKUTUOTANNON ALUE

- alkutuotannon vahva asema voi edellyttää uusia viljelyalueita
- alkutuotannossa voidaan hyödyntää mm. entiset turvesuot

VIRKISTYS:

Virkistysalueina kehitetään olevia kohteita: tärkeimmät virkistyskohteet ovat Pappilanniemi, Lumikuru ja Linnakallio. Pappilanniemi palvelee taajamaa yhdessä Anttilanrannan ja Ämmänkallion kanssa, Lumikuru ja Linnakallio ovat sekä kuntalaisten että lähialueiden, myös naapurikuntalaisten, asukkaiden virkistyskäytössä.

Lumikurun alueen virkistystoimintoja on levittäytynyt myös Petäjälammen alueelle. Myös Kiikkukangas on virkistyskäytössä (nähtävyytenä kiikkukivi). Vanha kanava Alavieskanjärveltä toimii vir-

kistysyhteytenä raviradalle ja Rilkkeen montulle. Kähtävällä asutuksen keskelle jäävä Kähtävänojan varsi on alueen asukkaiden virkistyskäytössä. Saarenperältä lähtevä vaellusreitti Ryökönkankaan luonnonsuojelualueelle hyödynnetään osana muuta virkistysreitistöä. Kunnan pohjoisosien kallioiset alueet on jätetty vaellus-, marjastus- ja metsästysalueiksi sekä ns. hiljaisiksi alueiksi

SEUDULLISESTI MERKITTÄVÄ VIRKISTYSKOHDE

- Lumikuru, Linnakallio ja Pappilanniemi
- kohteilla on merkittävää virkistysarvoa, jota voidaan hyödyntää asukkaiden virkistyskäytön lisäksi matkailussa sekä lähialueiden matkailun yhteistyössä (mm. Kalajoen matkailun vetovoimakohteina talvisin)
- virkistysalueiden ja -kohteiden välille luodaan yhteydet, jotka muodostavat sekä pidempiä että lyhyempiä reittimahdollisuuksia. Reitit esitetään kehityskuvatyötä seuraavassa reitistön yleissuunnitelmassa.

PAIKALLISESTI MERKITTÄVÄ VIRKISTYSKOHDE

1. Petäjälampi
 2. Jukumaja
 3. Kiikkukivi
 4. Rilkkeen monttu
 5. Alavieskanjärvi (uimapaikka) ja järviskanava
 6. ravirata
 7. Yli-Käännän vanhan koulun alue rantoineen
 8. Pappilanniva – Anttilanrannan ja Pappilannivan välinen alue
 9. Ämmänkallio
 10. Kähtävänojan varsi.
- kohteilla on pääosin merkitystä lähialueiden asukkaiden virkistykselle
 - edelleen kehitettäessä kohteilla voi olla myös matkailupotentiaalia
 - alueiden ja kohteiden välille luodaan yhteydet, jotka muodostavat sekä pidempiä että lyhyempiä reittimahdollisuuksia. Reitit esitetään kehityskuvatyötä seuraavassa reitistön yleissuunnitelmassa.
 - Järviojan kanava tulee hyödyntää virkistys- ja elämyskohteena

LUONNONSUOJELUALUE

- Ryökönkankaan alue kuuluu Natura 2000-ohjelmaan (luonnontilaista vanhaa kuusi-mäntysekametsää, pieniä avokallionnyppylöitä ja kapea kaistale metsäistä suota)
- aluetta hyödynnetään osana viher- ja virkistysalueverkostoa

KALLIOINEN ALUE

- alueilla voi olla erityistä virkistysarvoa kallioisuutensa vuoksi
- alueet sisältävät mahdollisia metsästys-, marjastus- ja vaellusalueita: ns. hiljaisia alueita
- soveltuvuus metsätalouteen voidaan huomioida metsänkäsittelyn suunnittelun yhteydessä
- virkistyskäytön mahdollisesti lisääntyessä yhteiskäytön tarpeet on huomioitava nykyistä tarkemmin.

LIIKENNE:

Kunnan tärkein liikenneväylä on valtatie 27. Yhteydet Kähtävälle nousevat merkittäviksi, sekä autolla että kevyenliikenteen yhteyksinä. Lisäksi joen pohjoispuolentie, Taluskyläntie sekä Someron kyläntie säilyvät kehitettävänä tieyhteyksinä. Julkista liikennettä kehitetään Ylivieskaan ja Kalajoelle

sekä kirkonkylän ja Kähtävän välille. Muilta kyliltä on palveluliikennettä kirkonkylälle, mm. koulu-
laiskuljetuksina.

Valtatien 27 vanhan tielinjauksen mukainen kevyenliikenteen yhteys on tärkeä jokirantaa hyödyn-
tävä virkistys- ja kevyenliikenteen väylä. Se jatkuu kirkonkylän itäpuolelta jokivarressa Niemelänky-
län kautta Ylivieskaan. Lisäksi uusia kevyen liikenteen yhteyksiä on kirkonkylältä Someronkylän
suuntaan. Rakennemallissa myös oletetaan keskustaajaman sisäisten kevyenliikenteen yhteyksien
kehittyvän. Myös kyläalueilla lisätään kevyenliikenteen yhteyksiä/kävely- ja pyöräilyreittejä tarpeen
mukaan.

Rahjan satamaan maakuntakaavassa merkittyä uutta rautatieyhteys Pohjanmaan radalta tuetaan
mahdollisuuksien mukaan: tämä mahdollistaa logistisia yhteyksiä tarvitsevan teollisuuden sijoittu-
misen Alavieskaan

KEHITETTÄVÄT TIEYHTEYDET

- yhteydet joen molemmin puolin, yhteys Kähtävälle, yhteydet naapurikuntiin Ta-
luskylän kautta sekä Someronkyläntie
- tieyhteyksiä ylläpidetään ja kehitetään ihmisten ja kuljetusten liikkumisen tur-
vaamiseksi

KEHITETTÄVÄ RAUTATIEYHTEYS

- Ratayhteys Pohjanmaan radalta Rahjan satamaan (maakuntakaavan mukainen)
- kehitetään tarvittaessa. Rata olisi hyvä saada melko lähelle Kähtävää, jotta Ala-
vieskassa pystyttäisiin hyödyntämään yhteyttä

KEVYENLIIKENTEEN YHTEYSTARVE

- Merkinnällä osoitetaan keskeiset sekä virkistykseen että päivittäiseen kevyenlii-
kenteen yhteystarpeeseen liittyvät yhteydet, joita ovat Somerontie, vanha kanta-
tie, joen etelärannan rantapenger, josta yhteys Ylivieskaan/Niemelänkylälle sekä
yhteys Kähtävälle
- kevyenliikenteen tarpeet on huomioitava myös taajamien ja kylien sisällä, vaikka
niitä ei kehityskuvatyössä sen mittakaavan vuoksi esitetä
- ovat osa viher- ja virkistysverkostoa, jota on mahdollista hyödyntää matkailussa
- kevyenliikenteen yhteyksien varrelle on mahdollista kehittää pysähtymispaikkoja
mm. maisemallisesti mielenkiintoisiin kohtiin

Kuva 18. Kirkonkylää koulun takana. Uuden keskuskoulun rakentaminen alueelle on aloitettu.

7.2 Vaikutusten arviointi

Kehityskuvatyön rakennemallivaiheessa eri vaihtoehtoja on arvioitu ohjausryhmätyöskentelyssä. Arviointi on tämän raportin liitteenä (liite 2).

Valittu kehityskuva tukeutuu vahvasti olevaan taajama- ja kylärakenteeseen. Kirkonkylän ja Kähtävän osalta yhdyskuntarakenne tiivistyy, mutta Kalajokivarren hyödynnys asumiseen hajauttaa rakennetta jonkin verran. Kähtävän kehittämisessä huomioidaan maakuntakaavassa esitetty Oulun eteläisen verkostokaupunkiajattelu erityisesti Ylivieskan suuntaan. Jatkosuunnittelussa taajaman asutuksen sekä palvelujen sijoittamisessa tulee huomioida sosiaalinen ympäristö, koska sosiaalisen ympäristön osalta pienempiä kyläyksiköjä pidetään yleisesti parempina kuin suurempia taajamia.

Palvelut ja työpaikat sijaitsevat pääosin asutuksen ja pääliikennevirtojen lähellä. Kylien mahdolliset työpaikat tuovat oman lisänsä tarjontaan. Alkutuotannon edellytykset huomioidaan erityisesti mm. osoittamalla mahdollisia uusia alkutuotannon alueita sekä huomioimalla metsätalous. Globaalit muutokset (esim. ilmaston lämpeneminen sekä polttoaineen ja ruuan hinnannousu) tukevat alkutuotannon kehittymismahdollisuuksia.

Kuva 19. Voimakkaan maatalouden toimintaedellytykset turvataan eri maankäytönsuunnittelun keinoin.

Kehityskuvassa kevyenliikenteen ja joukkoliikenteen mahdollisuudet paranevat kirkonkylällä, Kähtävällä ja jokivarressa eli asumisen pääpainoalueilla. Liikenteen kasvua malli ei varsinaisesti hillitse, sillä yhdyskuntarakenne on melko hajanainen ja palvelut keskittyvät. Polttoaineen hinnan noustessa kehityskuvan mukaista tavoitetta tulee arvioida uudelleen ja kehitys voi johtaa yhdyskuntarakenteen voimakkaampaan keskittymiseen kuntien sisällä tai seudullisesti ja valtakunnan tasollakin.

Mallissa on huomioitu maakuntakaavan mukainen rautatieyhteyden kehittäminen niin, ettei rautatieyhteyden tulolle ole esteitä. Virkistysmahdollisuuksia voidaan kehittää kehityskuvan avulla. Maakuntakaavan mukainen viheryhteystarve Kalajokivarressa on huomioitu kevyenliikenteen yhteyksin sekä Ylivieskaan että Kalajoelle.

Uusien asukkaiden houkuttelemiseksi suunniteltuja vetovoimaisia alueita on osoitettu jokivarteen Suutarinmäelle (Ylikäännän kylä). Alueen rakentaminen muuttaa maisemaa tiivistäen kylärakennetta. Rakentamisen maisemalle haitallista vaikutusta voidaan kuitenkin vähentää huolellisella yksityiskohtaisella suunnittelulla. Asumisen lisäämisellä taajamarakenteen ulkopuolelle on maisemallisten muutosten lisäksi vaikutuksia liikennemäärien lisääntymiseen, kunnallistekniikan ja mahdolli-

sesti muidenkin kunnallisten kustannusten kasvuun kuten esim. vanhustenhuoltoon ja koulupalveluihin.

Kehityskuva on tehty yleisellä tasolla, joten sen vaikutukset maisemaan ja luontoon tarkentuvat vasta jatkosuunnittelussa. Kehityskuvan mukainen kehitys kuitenkin huomioi merkittävimmät luonto- ja maisema-arvot niitä vahingoittamatta. Ilmastonmuutokseen kannalta kehityskuvan aiheuttamia vaikutuksia pohdittiin vasta työn loppuvaiheessa.

7.3 Kehityskuvan toteutus

Toteutuakseen kehityskuva tarvitsee pohdintaa keinoista, joilla haluttu tulevaisuuden kuva saavutetaan. Tähän kappaleeseen on koottu tärkeimmät keinot, joilla ohjausryhmä on ajatellut kehityksen johtavan tavoiteltuun tilanteeseen vuoteen 2025 mennessä. Tärkeimpinä pidetyt keinot esitetään taulukkomuodossa. Taulukkoon on koottu toimenpide, toteuttamisen vastuutaho sekä aikataulu.

7.3.1 Asuminen ja elinkeinot

Tavoite: *Alavieskan asukasmäärätavoite vuoteen 2025 mennessä on 3 000 eli se on noin 150 asukasta enemmän kuin tällä hetkellä. Tavoitteena on myös huoltosuhteen heikkenemisen hillitseminen. Asumisen pääpainopiste on Kirkonkylä-Kähtävä –akselilla. Elinkeinojen osalta tavoitteena on tarjota houkuttelevia yritysalueita. Yleisesti pyritään luomaan positiivista kuntakuvaa sekä asumisen että elinkeinojen osalta.*

ASUMINEN JA ELINKEINOT toimenpide	vastuu- / toteuttajataho	aikataulu
Kaavoitusohjelman ja maapoliittisen ohjelman teko	Kunta, tekninen toimi	aloitettu 2008
Uusi teollisuusalue Ylivieskantien varteen. Yleissuunnitelman ja sitä seuraavan asemakaavan laatiminen.	Tekninen toimi	aloitettu 2008
Raakamaan hankinta houkuttelevilta, rakentamiseen soveltuvilta alueilta keskustan läheisyydestä	Tekninen toimi	jatkuva
Taajamakuva ja kuntakuva parantaminen, ympäristötarkastukset ja kiinteistökatselmukset seurantaan. Kunta toimii esimerkkinä omilla toimillaan.	Tekninen toimi	jatkuva
Olevien ja uusien teollisuusalueiden kehittäminen ja markkinointi, esim. Raution alueen asemakaavoittaminen.	Tekninen toimi ja Kehitysyhtiö	jatkuva
Tonttien markkinointi, tonttipörssi	Tekninen toimi, elinkeinotoimi ja kyläyhdistykset	tonttipörssi jatkuva, markkinointi kampanjoin
Kähtävän kehittämishanke	Elinkeinotoimi, tekninen toimi ja kyläyhdistykset	hankkeena

Asumisen pääpainopiste on Kirkonkylä-Kähtävä –akselilla. Kirkonkylään ja sen läheisyyteen kaavoitetaan uusia, houkuttelevia asuinalueita. Jokivarren vetovoimaa hyödynnetään mm. Suutarinmäellä tarjottaessa houkuttelevia asuinpaikkoja.

Kähtävän kehittämiseksi perustetaan kehittämishanke. Uusia omakotitontteja osoitetaan Kähtävälle esim. osayleiskaavoittamalla. Kähtävää markkinoidaan sijaintinsa vuoksi etenkin ylivieskalaisille. Muut kyläalueet säilytetään maatalouden ja maaseutumaisen asumisen alueina.

Kuntaan tehdään **ajantasainen tonttipörssi**, joka kattaa sekä kaava-alueet että kylät. Tonttipörssin tulisi sisältää sekä kunnan tarjoamat tontit että yksityisten myytävänä olevat mahdolliset⁸ rakennuspaikat. Tonttipörssin avulla voidaan kiinnittää huomiota jätevesiasioiden ja liikennejärjestelyjen kehittämistarpeisiin.

Sekä osayleiskaavoituksessa, että muussa maankäytön suunnittelussa tulee huomioida **monipuolinen tonttitarjonta**. Monipuolisuudella tarkoitetaan mm. tonttien kokovaihtoehtoja, asumisen ja elinkeinojen/harrastusten yhdistämistä, tonttien sijaintia eri vetovoimatekijöiden lähellä ja erilaisissa ympäristöissä. Tonttitarjontaa suunniteltaessa voidaan kaavoituksen tueksi laatia kysynnän **tarveselvitys**.

Elinkeinojen toimintamahdollisuudet turvataan maankäytön suunnittelun keinoin. Kunnassa varataan riittävästi yritystontteja, kehitetään liikenneyhteyksiä sekä huomioidaan erityisesti maatalouden, mutta myös muiden elinkeinojen suojaetäisyydet suhteessa asutukseen ja toisiinsa. Maatalouden elinvoimaisuuden turvaamiseksi varataan riittävästi peltoalueita. Geologisen Tutkimuskeskuksen tutkimusten mukaan kunnassa on useita turvetuotantoon soveltuvia suoalueita, joiden hyödyntäminen tulisi mahdollistaa. Turvetuotantoon käytettyjen alueiden jatkokäyttöä suunnitellaan alku- ja energiatuotannon näkökulmasta. Tilusjärjestelyt ajanmukaistetaan Alavieskassa.

Kunnassa palvelujen sijoittuminen suunnitellaan etupäässä osayleiskaavoissa (ks. osayleiskaava-ohjelma). Kaava-alueiden ulkopuolelle sijoituville palveluille ja elinkeinoille luodaan periaatteet esimerkiksi elinkeinostrategiassa.

Kuva 20. Taluskylän koulun vanha puoli on rakennettu vuonna 1916.

Kunnan kouluverkkouudistukseen liittyen kunnassa on päätetty kyläkierrosten järjestämisestä. Kierroksella olisivat mukana keskeiset päättäjät ja virkamiehet. Kierroksella kerrotaan kouluverkkouudistuksen aikataulusta sisällöstä, tavoitteista ja käytännön järjestelyistä.

Elinkeinopoliittisessa ohjelmassa on esitetty lisää keinoja kunnan elinkeinoelämän tukemiseksi. Tähän on poimittu seuraavat keinot, jotka on huomioitava maankäyttöä suunniteltaessa:

- kaavoitetaan tontteja elinkeinoelämän tarpeisiin (osayleiskaavatöissä sekä asemakaavoituksessa huomioitava asia)
- rakennetaan tiloja yritysten käyttöön valtuuston vahvistamien toimintaohjeiden mukaisesti (maankäytössä varaudutaan aluevarauksin tulevaan rakentamiseen)

⁸ Tonttipörssissä tulee kuitenkin tuoda selkeästi esiin, mitkä ovat epävarmuustekijöitä ja reunaehtoja myynnissä olevien maa-alueiden rakennettavuudelle, poikkeamislupien ja suunnittelutarveratkaisujen kautta.

- järjestetään asuntoja ja hyviä peruspalveluja kuntalaisille (maankäytössä varaudutaan aluevarauksin)
- kuntamarkkinointi (maankäytön osalta tärkein väline on tonttipörssi ja yleensäkin kunnan internetsivut ja mm. neuvontapalvelut)

Kunnan **markkinointiin** kiinnitetään huomiota sekä pysyvästi (mm. kunnan Internet-sivujen houkuttelevuus ja informatiivisuus) että projektiluontoisesti (mm. näkyvät tai kohdennetut kampanjat).

7.3.1.1 Osayleiskaavaohjelma

Kehityskuvan toteutumisen tueksi täydennetään alkuvuodesta 2008 laadittua Alavieskan yleiskaavaohjelmaa, jossa osoitetaan kuntaan tehtävät osayleiskaavat ja niiden vaiheistus. Alavieskaan ei ole tarpeellista tehdä yleiskaavatasoista maankäytön suunnittelua koko kunnan alueelle. Esimerkiksi jokirannan rakentamismahdollisuuksia voidaan tutkia rakennettavuusselvitysten ja sitä seuraavien pienialaisten osayleiskaavojen avulla. Näin rajalliset resurssit saadaan kohdennettua järkevästi.

Osayleiskaavaohjelma, vaiheistus:

- I. **Kähtävän osayleiskaava.** Voimassa olevassa osayleiskaavassa Kähtävän kehittämistä on mietitty jo melko tarkasti. Nyt tarkoitus on tehdä muutoksia osayleiskaavaan, jotta Kähtävän kehityshanketta päästään toteuttamaan. Osayleiskaava on pienialainen, ja selvitykset voidaan tehdä yhdessä keskustan osayleiskaavan selvitysten kanssa. Kähtävän osayleiskaava voi olla rakentamispaineesta riippuen joko yksityiskohtainen tai yleispiirteisempi. Asemakaavatasoisia alueita se ei sisällä. Alustava aikataulu: Aloitus vuonna 2009.
- II. **Keskustan osayleiskaava.** Työssä keskeistä on yhdyskuntarakenteen tiivistäminen, palvelujen, elinkeinoelämän ja lähivirkistysalueiden suunnittelu, asumisen laajenemissuunnat ja erityiset vetovoima-alueet. Osayleiskaava edellyttää perusteellisia selvityksiä. Keskustan osayleiskaavan alueella maankäyttö tarkentuu asemakaavoituksessa. Aloitus alustavasti vuonna 2010, selvitykset voidaan aloittaa jo aiemmin.
- III. **Kalajokivarsi.** Alueelle laaditaan osayleiskaava tai selvityksiin pohjautuva rakentamismahdollisuudet osoittava *rakentamissuositus* (eräänlainen ”käänteinen kaava”). Jokivarsialueen perustietoja kootaan keskustan ja Kähtävän osayleiskaavojen perusselvitysten yhteydessä. Rakentamissuosituksen laatiminen voi tuoda esille tarpeen pienialaisiin yksityiskohtaisiin osayleiskaavoihin mm. Suutarinmäellä. Jokivarren osalta selvitetään myös vapaa-ajan asumisen lisäämisen tarvetta ja mahdollisuuksia. Alustava aikataulu: aloitus vuonna 2011.
- IV. **Kylät.** Kylien rakentamisen ohjauksessa kunta käyttää etupäässä muita kuin kaavallisia ohjauskeinoja (mm. rakennusjärjestys, rakentamistapaohjeet). Rakentamispaineesta ja asukkaiden aktiivisuudesta riippuen kylille voidaan myös laatia osayleiskaavoja, rakentamisen edellytysten selvittämisiä tai toiminnallisia suunnitelmia.

Kuva 21. Kähtävän kylän sijaintia ja maisemaa pyritään hyödyntämään uusien asukkaiden houkuttelemisessa.

7.3.1.2 Muu maankäytön ohjaus

Osayleiskaavaohjelma on esitelty edellisessä kappaleessa. Tähän on koottu muut maankäytön ohjauskeinot lähinnä asumisen ja elinkeinojen kannalta.

Alavieskan kunnassa valmistellaan ja hyväksytetään **maapoliittinen ohjelma**, jossa määritellään mm. kunnan maanhankinnan periaatteet sekä mm. kaavoitusperiaatteet yksityismaiden osalta. Maapoliittiseen ohjelmaan sisältyy riittävän rahoituksen budjetointi vuosittain maankäytön suunnittelua ja maanhankintaa varten.

Kunnan **rakennusjärjestystä** päivitetään ja yhdenmukaistetaan parhaillaan yhdessä naapurikuntien kanssa. Rakennusjärjestyksessä erityishuomio tulisi kiinnittää kaavoitettavien alueiden ulkopuolelle jäävien kohteiden rakentamisen ohjaukseen ja mm. laajasti kuntakuvan, kyläkuvan ja taajamakuvan parantamiseen. Rakennusjärjestystä täydentämään voidaan laatia **kyläkohtaisia rakennusjärjestyksiä** tai **rakentamistapaohjeita**, jotta paikalliset erityispiirteet tai esim. kulttuuriympäristöt voidaan ottaa huomioon.

7.3.2 Liikenne

Tavoite: Tavoitteena on kehittää alueellista joukkoliikennettä. Kunnan sisällä tärkein tavoite on kehittää kevyen liikenteen reittejä Kirkonkylän läheisyydessä varsinkin asuin- ja työpaikka-alueille ja parantaa siten liikenneturvallisuutta.

LIIKENNE toimenpide	vastuu- / toteuttajataho	aikataulu
Joukkoliikenteen kehittäminen (esitys seututasolle, seutuhallitus ja -valtuusto)	Kunta	mahdollisimman pian kehityskuvan valmistuttua
Kevyenliikenteen yhteyksien rakentaminen (Jokiniityntie keskustasta Someronkyläntielle, valtatie 27 välillä Puurakenteentie-Vieskan Elementti, Kähtävän suunta)	Kunnanjohtaja ja tekninen toimi	2009 alkavan valtuustokauden aikana
Tiestön priorisointisuunnitelma, liikenneturvallisuuksuunnitelman päivitys (mukaan lukien alemman asteen tieverkosto)	Kunta/kunnanvaltuusto	Kerran valtuustokaudessa

Alavieskan hyvää sijaintia valtatie 27 varressa hyödynnetään kaikissa maankäytön suunnitelmissa. Nykyistä tieverkkoa parannetaan ja kehitetään. Alemman asteen tieverkkoa kunnostetaan. Kuntaan tehdään liikenneverkkosuunnitelma, joka sisältää kunnan rakentamat ja ylläpitämät tieosuudet. Liikenneverkkosuunnitelmasta käy ilmi mm. tieverkoston ylläpitosuunnitelma sekä kevyenliikenteen suunnitelma.

Rautatievarauksen säilyttäminen Ylivieskan ja Rahjan sataman välillä huomioidaan samoin. Maa-kuntakaavaan merkitty pistoraide Ylivieskasta Rahjan satamaan sivuaa Kähtävän kylää ja mahdollistaa alueelle teollisuus- ja työpaikkatoimintoja.

7.3.3 Virkistysmahdollisuudet

Tavoitteet: Alavieskaan laaditaan reitistöjen yleissuunnitelma. Kirkonkylän viihtyisyyttä parannetaan. Tavoitteena on siisti ja hyvin hoidettu taajamakuva. Jokirannan käyttöä virkistykseen lisätään ja kehitetään: Rantaan rakennetaan virkistysreitti Pappilanniemen ja Puustellintien välille.

VIRKISTYSMAHDOLLISUUDET toimenpide	vastuu- / toteuttajataho	aikataulu
Reitistöjen yleissuunnitelma	Kunta	2008, kehityskuvatyön jatkona
Jokivarren virkistysreitti keskustassa (välillä silta - Puustellintie)	Tekninen toimi	2009 alkavalla valtuustokaudella (käynnistäminen)
Esteettömyyden huomiointi (keskustan reitistöt, kalastusmahdollisuudet, ym.)	Tekninen toimi	jatkuva
Pappilanniemen jatkokehittäminen ("Pappilanniemi II-vaihe")	Tekninen toimi	2009 alkavalla valtuustokaudella (käynnistäminen)
Kyläalueilla ylläpidetään olevia lähivirkistyspalveluja (kaukalot, ladut tms.)	Kunta	jatkuva

Reitistöjen laajentamista ja parantamista jatketaan reitistöjen yleissuunnitelman mukaisesti ja sitä hyödynnetään tulevissa maankäytön hankkeissa. Reitistökartat löytyvät tulevaisuudessa myös kunnan internetsivuilta.

Kirkonkylän viihtyisyyttä parannetaan kehittämällä rakennetun ympäristön, kevyenliikenteen reitistöjen ja puistoalueiden hoitoa. Siistiin ja hyvin hoidettuun taajamakuvaan panostetaan.

Kuva 22. Taajamakuvaan viihtyisyyttä pidetään yhtenä tärkeänä vetovoimatekijänä.

Virkistysalueina kehitetään olevia kohteita yhteistyössä kunnan ja muiden toimijoiden kesken. Kunnassa tärkeimmät olevat ja kehitettävät virkistyskohteet ovat Pappilanniemi, Lumikuru ja Linnakallio. Muiden eri puolilla kuntaa olevien pienten kyläyhteisöjen rakentamien virkistyskohteiden ylläpito ja kehittäminen säilyy edelleen kolmannen sektorin toimijoilla ja/tai yksityisillä.

Kalajoen matkailukeskittymän läheisyyttä hyödynnetään matkailutoiminnassa. Erityisesti talvimatkailun osalta ja suurten tapahtumien yhteydessä Alavieska voi tarjota oheispalveluja. Alavieskan elinvoimainen maatalous tarjoaa potentiaalin maatilamatkailun kehittämiseen.

Kuva 23. Viehättäviä pihapiirejä voi hyödyntää maatilamatkailussa.

7.3.4 Alavieskan reitistöjen yleissuunnitelma

Virkistykseen ja vapaa-aikaan sekä osittain myös matkailuun liittyvät maankäytön tarpeet esitetään tätä työtä seuraavassa Alavieskan reitistöjen yleissuunnitelmassa. Aluevaraukset merkitään tuleviin osayleiskaavoihin ja niiden toteutumista ohjataan myös muiden maankäytön ohjauskeinojen avulla.

Ohjausryhmässä sekä valtuustoseminaarin perusteella on katsottu tärkeäksi koota reitistöt omaksi selvitykseksi, jotta saadaan kokonaiskuva kunnan virkistysreittien olevista yhteyksistä sekä tulevista tarpeista. Koko kunnan kattava tarkastelu (reitistöjen yleissuunnitelma) osoittaa niin polkupyöräily-, melonta-, latu-, vaellus-, ratsastus- kuin moottorikelkkareitit ja niiden yhteystarpeet, sekä huomioi ylikunnallisten reittien jatkuvuudet. Lähivirkistysalueet ja kunnallista ja seudullista merkittävyyttä omaavat virkistyskohteet kytetään osaksi reitistöjä.

Reitistöjen yleissuunnitelmaan kootaan tiedot olevista reiteistä sekä osoitetaan niiden väliset yhteystarpeet. Reitistösuunnitelma on strategiatasoinen, eikä osoita reittien tarkkoja linjauksia. Suunnitelma tehdään niin, että sitä voidaan päivittää säännöllisin väliajoin tai tarvittaessa. Reitistöjen yleissuunnitelma tehdään palvelemaan eri tahoja ja käyttäjiä. Suunnitelman toteuttajana voi olla kunnan lisäksi kyläyhdistykset tms. kolmannen sektorin toimijat. Reitistöjen yleissuunnitelman avulla voidaan lisätä yhteistyötä naapurikuntien kanssa.

Reitistöjen yleissuunnitelman laatimisen ja toteutuksen lisäksi kunnassa voidaan tehdä toiminnallisia suunnitelmia esim. merkittävimpien virkistysalueiden tai matkailukohteiden kehittämiseksi.

7.4 Riskit

Valitun kehityskuvan toteutumiselle on olemassa epävarmuustekijöitä ja riskejä, jotka on hyvä tiedostaa ennen kuin toimenpiteitä aletaan toteuttaa. Kehityskuvassa oletetaan kunnan kehityksen kääntyvän tiettyyn suuntaan. Tämän toteutumiselle on kuitenkin olemassa esteitä ts. riskejä.

Väestönkehityksen suunta on Alavieskassa nykyisin vähenevä. Tämän kehityksen kääntäminen on haaste, joka voi epäonnistua monesta syystä, esimerkiksi siitä, ettei onnistuta houkuttelemaan muuttajia uusille asuinalueille. Riskinä on, että tonttien kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa. Riskinä on myös, että kunnan maanhankinta ei toteudu tavoitellulla tavalla. Pakkokeinoja maanhankinnassa ei aiota käyttää.

Taloudellisten voimavarojen puute on myös todellinen riski kehityskuvan toteutumiselle. Maankäytön kehityskuvan ”keinot” -osio osoittaa, että päävastuu toteutuksessa on usein teknisellä toimella. Mikäli budjetoinnissa ei osoiteta riittäviä määrärahoja eikä riittävää henkilöresurssia, on kehityskuvan toteutuminen epävarmaa.

Toinen riski on se, että kehityskuvatyössä suunnittelijana on kunta ja myös useiden toimien toteuttajavastuussa on kunta. Kuitenkaan kunta ei pysty vaikuttamaan suoraan mm. yksityissektorin, lähialueiden, seudun tai valtion liikelaitosten toimintaan.

Kehityskuvan epävarmuustekijöihin liittyvät myös globaalit uhkat, mm. liikkumiskustannusten raju nousu tai ilmastonmuutoksen mukanaan tuomat muutokset. Kehityskuvatyön toteuttaminen kestävä kehityksen mukaisesti on kuntarakenteen vuoksi melko vaikeaa. Uhkana on myös toisenlaisen tulevaisuuden muodostuminen ja tätä kautta globaalien uhkien toteutuminen.

7.5 Kehityskuvan seuranta

Alavieskan kehityskuvan toteutumisen seurannaksi on suunniteltu esim. osayleiskaavatoiden yhteydessä tapahtuvaa säännöllistä seuranta. Seuranta tehdään kahden vuoden välein eli kahdesti valtuustokaudessa. Seurannassa käytetään samoja mittareita kuin kehityskuvatyön lähtökohdissa eli verrataan tavoitetta ja toteutunutta tilannetta:

- väestönkehityksen osalta
- asumisen osalta: mm. rakentamisen määrä ja kysyntä
- elinkeinojen ja työpaikkojen osalta: määrän kehitys aloittain, muut uudet investoinnit ja lähialueiden kehitys
- liikennemäärien kehityksen ja pendelöinnin osalta
- virkistys- ja vapaa-ajanalueiden tilanteen ja tarpeiden osalta
- kuntatalouden osalta: huomioidaan vuosittaiset tilinpäätöstiedot osana riskienhallintaa.

Seurannassa vertaillaan tapahtunutta kehitystä kehityskuvan tavoitteisiin ja riskeihin. Pohditaan, onko tavoitteisiin päästy sekä ovatko riskit toteutuneet. Seurannasta raportoidaan kunnanvaltuustolle, mikäli kehitys on poikennut selvästi kehityskuvan mukaisesta visiosta, suuntaan tai toiseen. Tarvittaessa kehityskuvaa päivitetään.

LIITTEET

Liite 1. Haastatellut elinkeinoelämän ja kyläyhdistysten edustajat:

Anja Anias	Alavieskan yrittäjäyhdistys
Risto Brax	Vieskan Elementti Oy
Tapio Rasmus	Alavieskan kehityskeskus Oy
Sari Isotalus	MTK Alavieska
Teijo Visuri	Someronkylän kyläyhdistys ry
Jari Isotalus	Taluskylän kyläyhdistys ry
Maire Rajaniemi	Kähtävän kyläyhdistys ry
Seppo Maarala	Kähtävän kyläyhdistys ry

Liite 2. Kehityskuvan rakennemallien vertailu ja vaikutusten arviointi

Vaikutuksia vertaillaan seuraavasti:

- ++ erittäin positiivinen vaikutus
- + positiivinen vaikutus
- +/- vaikutus voi olla joko positiivinen tai negatiivinen
- 0 vaikutusta ei ole tai sitä ei tunneta
- negatiivinen vaikutus
- erittäin negatiivinen vaikutus

Vertailtava vaikutus	VE1: Seutukunnan maankäyttöstrategia	VE2: Jokihelmi	VE3: Maalaisidylli
ASUMINEN - olevan yhdyskuntarakenteen hyödyntäminen - nykyisen taajamarakenteen tukeminen (Kirkonkylällä) - yhdyskuntarakenteen tiivistyminen - nykyisen rakennuskannan säilyminen - lisäinvestointien tarve huolimatta käyttämättä jäävästä rakennuskannasta - vesihuolto- ja viemärintikustannusten kasvun hillintä - maanhinnan nousun hillintä - alueen saattaminen rakennuskelpoiseksi	++ ++ + - 0 + - -	+/- + +/- - -- + - --	+ - - ++ + -- + +
LIIKENNE - autoliikenteen kasvun hillintä - kevyenliikenteen aseman vahvistaminen - joukkoliikenteen roolin kasvattaminen - liikkumiskustannukset (kunnan tai asukkaan kannalta) - liikenneinvestoinnit (kunnan tai asukkaan kannalta) - pääliikenneverkon toimivuus - sisäisen liikenneverkon toimivuus - kuljetusten sujuvuus ja logistiikka - liikenteellinen saavutettavuus (tasa-arvo liikkumisessa) - työmatkat, asukkaiden sijainti suhteessa työpaikkoihin - liikenneturvallisuus	+/- + +/- -, + +, - + + + + +/- + +	- + ++ -, + ++, - ++ + + +/- + -	-- - - -- , -- -- , + - - - -- +/- -
PALVELUT, ELINKEINOT JA TYÖPAIKAT - palvelujen saatavuus, asukkaiden etäisyys palveluista - maaseudun elinvoimaisuus - elinkeinojen monipuolisuus - työpaikka-alueiden sijainti suhteessa asutukseen	++ +/- + +	+ -- -- +/-	-- ++ ++ +

Vertailtava vaikutus	VE1: Seutukunnan maankäyttöstrategia	VE2: Jokihelmi	VE3: Maalaisidylli
LUONNONYMPÄRISTÖ, MAISEMA JA VIRKISTÄYTYMINEN • luonnonympäristöjen laatu • vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen • maisemallisesti arvokkaiden alueiden huomiointi • kylämaiseman muutos • virkistysmahdollisuuksien monipuolisuus			
SOSIAALINEN YMPÄRISTÖ • maaseudun elinvoimaisuus • asuinympäristöjen houkuttelevuus ja viihtyisyys • liikkumisen tasa-arvoisuus • melu ja päästöt • terveellisyys ja turvallisuus • vuorovaikutus • identiteetti			

Liite 3. Kehityskuvan suurennos A3

